

تعداد کتب: ۱
موضوع: تاریخ و جغرافیه
موضوع: تاریخ و جغرافیه

هه لاله برای همه

به ریشه آتش بخوری
میل میل تا اواره می توی
بسیار

هه و زمان

ره شیده هه ورامی

نۆژه نکرده وه و به دیجیتیا نکرده: ناسۆ بیاریی ۲۰۱۶-۱۲-۱۶

ئىنسان بە فرخ ترين سەرمایە بە

هەلالە برايمەي هەورامان.

كۆمەلە چيرۆكتىكى فۆلكلورى كۆمەلەبەتە لە ناو جەرگەي
هەزارانەو هەلقولاون .

رشيد هەورامى
ئەندامى بە كىتتى نووسەرانى كورد

١٩٧١

چاپخانەي برسيرين سليمانى شەقامى كاوه ٩٩

بە رەزامەندى وەزارەتى راگەباندن لە چاپ دراوه .

گورته باسیك له بابته ههورامانهوه

ههورامان له چهنده ناوچه په كی گرنك په یدا بووه ، بهم جوړه ی

لای خواره وه :

۱- ههورامانی تهخت

۲- ههورامانی زاوهرؤ

۳- لهؤن

۴- شامیان

۵- ههورامانی جوانرؤ

ژماره ی دیهاتی هه موو نهم ناوچانه كه ههورامانی گهوره یان لئ پئك
هاتووه نه گاته نزیكی [۳۵۰-۴۵۰] دئ ، دئ ی وایان تیا به
ژماره ی ماله گانی له (۴-۵) ههزار مال زیاتره بهم پئی به ژماره ی
دانیشتوانی نه گاته (۸۵۰-۹۵۰) ههزار كس .

ژیان له ههوراماندا

ژیان وگوزهران له ههوراماندا زؤر نرم و خراپه ، دانیشتوانی هه موو
دهست كورتن ، هیشتا له ژیانئ كویلا به تیان ، رژیم و دهس-هلاتئ
دهره به گایه تی باوه . خه لكه كهی ره شو رووت و دوا كه و تنه .
نه خوینده وارن ، دهر دو نه خوشیان له ناوا زؤره ، دو چاری مهینه ت و تیشو
نازارن . سه ره پای نه وهش زؤر نازاو به چنگ و تیش كهرن . زؤر
ریزی میوان نه گرن ، نه وهی نه چیته ناویان به دل خوشیان نه وی .

کۆتر چۆن هیلانهی خۆی خوش نهوئ هه ورامی به کانیس بگره
گه لای زیانر هه ورامانیان خوش نهوئ له ژبانیان ، چهند دوررین زیانر
خوشه و بیستیان خوش نهستی پوه ورامان . ههردهم گۆرانسی به سهه
کۆنستانه کان و ناوچه کانییا ، به سهه دارو بهردبا ، سوره هه لاله و
به نهوشه ی باخه کانییا هه له نه دن . هه رچه نده هه ورامان ناوچه به کی
دهخت و شاخاوی به دانیشستوانی به کشتوکال و نازال به خپو کردنه وه
خه ریکن . که میان به کرین و فرۆشته وه خۆیان خه ریک کردوه .

نه و ئیسه ده ستیانه ی که له هه ورامانا هه ن نه مانه ن :

دارناشی وه کو سندوق و کورسی و میزو کاسه و که و ئیل ، کلاش کردن
پیللو ، له باد ، فه ره نجی و کوله بال . تفهنگ سازی ، چه قوو ئامیری
کشتوکال دروست کردن ، به ره و جۆلابی ، نه مانه هه مویان به دهست
نه کرین .

خوئنه واری :

له رووی خوئنه واری به وه خه لکی هه ورامان به جی ماون به تاییسه تی
هه ورامانی به شی ئیران ، بگره له هه موو ناوچه کانی هه ورامان دا له ئیران
وه کو (هه ورامانی نهخت و ژاوه رۆ و له ژون و شامیان و جوانپۆ) « ۱ »
به ک قوتابخانه چی به نیای نیه زورنازه نه کانی میری ئیران ناتوانن به که سی
بسه مینن که له هه ورامانی ئیران دا ناقه به ک قوتابخانه و به ک خه سه خانه

« ۱ » ناوی ناوچه کانی هه ورامانی ئیرانه .

هه به . بۆ راستی قسه شمان خه سه خانه کانی عیراق شابه ان که پرن له
خه لکی ره شو رووتی نه خوش و لاکه وته که میری عیراق به چاویکی
به ریزه وه چاره سه ربان نه کات .

وه کو ووتمان ناوی خه سه خانه و دکتورو ده رمان نازانن چی به ،
چاره کردنی نه خوشیان هیشتا له سهه (نزرگه و به رین) و دوعلی
شیخ و مه لاکانه .

به لام هه ورامانی به شی عیراق شایانی باسه له هه موو دی کان دا
قوتابخانه یان تیا کراوه ته وه ، ریگی هاتوو چۆیان بو براوه ، له
زوریانا خه سه خانه کراوه ته وه ، رۆله تازه پی گه به شتوو کان هه موو
خوئنه وارن ، خوئنه واری باشیان تیا هه ل که وتوو ، وه کو :

دکتور و نه فه ره و پارێزه رو مامۆستا و فه رمان به ری ئیران تیا هه ل که وتوو
رۆله کانیان تیک پرا هه موویان له خوئنه گادان هه ندی کیان شاره وانیان تیا
دانراوه وه کو ته و ئیله و بیاره ، نیاز وایه به کاره باش روناک بکریته وه .
ته و ئیله کاره بای تیا به . هیچ سه بر نیه که میری ئیران هه رده م هه ره له کۆنه وه
به چاویکی ناپاکی روانیو به نه ناوچه ی هه ورامان به تاییسه تی و ناوچه کانی
تری کوردستان به گشتی . چونکه هه ورامی به کان که لای جار هیره
ناره واکانی میری ئیرانیان په نگ داوه ته وه و ئا بر و بان بر دون وشکاندونیان
هه ورامی به کان قهت په لاماری شیتانه ی میری ئیرانیان له بیر ناچیته وه که
سه دان پیای نازاو مه ردی هه ورامی یان له زیندانه کانی تاران و

شاره‌کانی نردا توند کرد و نیوه‌بان زیانتر له زبندانا مردن و کس نهی
 زانی چی بان به‌سەر هینان .
 بیرو باوه‌ری کۆن و تیتته :

تایینی تیتتهی هه‌ورامی به‌کان نیلامه به‌لام پیتش تیس—لام له‌سەر
 تایینی تریبون سه‌روکی ناینیان ناوی پیرشالیاره وه پیرشالیار به‌کیکه اه
 باوه‌پ هه‌لگره دلسوزه‌کانی گه‌ل ره‌نجکیش وزور هه‌ولنی داوه بۆبلاو
 کردنه‌وهی ناپنه‌کی . هه‌ورامی به‌کان زۆر به‌گه‌رم [پیرشالیار] بان
 په‌رسنوه به‌هیچ جورئ له‌قه‌و نامۆژگاری ده‌رنه‌چوون ، به‌لکو له
 سه‌ر په‌یره‌وی نه‌و جولاونه‌توه به‌تایه‌تی له‌سه‌رپی وشوینی په‌راوه
 پیژۆزه‌کی (ماریفت) به‌پیتی قسه‌وباسی پیاوه ریش سپی به‌کان
 هه‌ورامی به‌کان ناگر په‌رسنیا تیا بووه ، بۆراستی قسه‌شمان له‌ده‌ور و په‌ری
 دی (بیاره) چه‌ند جبکایه‌ک هه‌به که تاگایان پیتی نه‌لین
 (تانه‌ش‌گا — تاپرگا) پیتش نه‌وهی بگه‌پته (بیاره) له‌سه‌رووی
 (پاسکه‌دریژه‌وه) که [بازی] پشی پیتی نه‌لین شوونی هه‌به پیتی
 نه‌لین (تانه‌ش‌گا) که تیتش شوینه واره‌کانی دیاره ماوه .
 هه‌ر مه‌ما له‌سه‌ر سنووری حیراقو ئیران له‌دینی (بیاره) دینی به‌کی
 بچرک هه‌به پیتی نه‌لین (دمه‌قو نالی) که ماوهی نیوسه‌عات له‌بیاره‌وه
 دمه‌قو هه‌کار پاشماوهی خاوی گه‌وره گه‌ورهی تیاپه . به‌تایه‌تی شوینی
 تاگرگا کهی دیاره‌وه . مه‌له دمه‌قو به‌ری [پیاوه] له‌ئیران هه‌ورامانی

له‌پۆن هه‌ر له‌م تانه‌ش‌گایه هه‌به .

کانی تایینی نیسلام گه‌یشتووه‌ته هه‌ورامان زۆربه گه‌ران تایینی
 نیسلامیان وه‌رگرتووه ، به‌لکو به‌توندی په‌ربه‌ره‌کانیان له‌گه‌لا کردون
 وه‌بۆ ماوه‌به‌کی زور هه‌ر له‌سه‌ر بیروپرای کۆنیان ماونه‌توه و یادبان
 له‌دل به‌رنه‌داوه ، بۆراستی قسه‌مان نه‌مه نه‌خه‌ینه پیتش چاو نه‌ویش زۆر
 جار لاوه‌کان له‌پیاوه پیره‌کانیان پرس—وه [تیا قرونی یاماریفته‌و
 پیرشالیاری ؟] ریش سپی به‌کان له‌وه‌لاما ووتویانه [ماریفته‌و پیرشالیاری
 قه‌دیما ، قرونی هیزیکه گه‌وشایشه کورئ ناوردده‌ش] . به‌مانا تیا
 قورئان کۆنتره پام ماریفته‌تی پیرشالیار ؟ وه‌وه‌لاما ووتویانه ، ماریفته‌تی
 پیرشالیار کۆنتره تاکو قورئان ، قورئان دوینی گه‌وشایشه کوبه‌ره
 هیناریه‌تی .

[ماریفته‌تی] پیرشالیار کتیپتیکی زۆر گه‌وره‌یه به‌نده‌به‌نده له‌دوای
 هه‌ر به‌ندیکه‌وه نه‌م به‌نده دووباره کراوه‌توه :

(هۆشت جه‌واته‌ی پیرشالیار بو گوشت جه‌کیاسته‌ی زانای سیمپاریبو)
 به‌مانا تاگات لای ووته‌ی پیرشالیار بیت ، گویت له‌سه‌پاردی
 زانای ره‌مزگۆین . زانای [ره‌مزگۆ] ش به‌زمرده‌شت دانه‌نری که
 ئاوبانگی به‌ (وه‌خسو وهرسیمپاری) دمز کردوه .

کتیپی [ماریفته‌تی] پیرشالیار تیتته‌ش له‌هه‌ورامان ماوه‌وه‌گواپه
 له‌سه‌ر قه‌داری خۆی تایین به‌ری به‌پینگانه . به‌مانا نه‌وه‌ی هه‌ورامی

نه پیت نه م کتیبی نادرین ، به لام هر به هورامی به کانبش بیان
نه واره ، نیش نه وانی که زیر گوانی (خادم) سوخنه که ی
پیشالبارن هر له به رنه و به نه و کتیبه ده ست که س نه که وی و
که س نه بیات .

نه م کتیبه پر به تی له په ندو ناموزکاری و زانیاری به نرخ وا چنه ند
په ندریکی نه نویسنه و تا کوراستی و به رزی و به نرخی نه و کتیبه مان لا
رون پیت . که ییگانه به تایبه تی نینگلیزه کان زور هه ولیان بوداره
نه بیان نوانیوه به ده ستی بخمن نه ممش چنه ند نمونه به کن له و په ندانه .

وه روئی وارو ، وه روه وه رینه

وه رینه بر بو چوار سه رینه

کورگی سیاوه هیلش چهر مینه

گوشلی مه میرو دوه به رینه

به فریک نه باری به فره خوره به . گوربس که چچرا چوار سه
په ندا نه کا : مریشک ره شه و هیلکه ی سپی نه کات (دیزه) که کون
بوو دوو ده رگای لی نه پیتوه . لیره دا مه به ستی نه و به بووه که نه گهر
به کیه نی له نارکه لا نه پیتی هه موو له ت نه بن و سه و پای دوژ من
نیش خوی نه کات .

دبسان نه پیت :

داران گیان داران جهرگو دل به رکن

گامی پر به رکن ، گامی بی به رگی
کورگی جه هیلین هیللی جه کورکن
رواس جه رواس ، وه رگی جه وه رکن

دره خته کان له ریزه ی گیان دارانن ، جهرگو دلین ره گوریشه یانه ،
کاتی که لایان پتوه به ، کاتی بی که لان ، مریشک له هیلکه په بدانه بی
هیلکه له مریشک ، ریوی له ریوی کورگی له کورگی . لیره شدا مه به ستی
نه و به هه روه کو دره ختان گیان دارن و به هوی ره گو ریشه یانه و
نه ژین نیشانش هه روا به به هوی نه نه و و خرمو هاو پئی یانه و نه ژین و
نه توانی ژیانیکی خوش بوخوی دروست بکات و په لاماری ده وروپشتی
بدات له پئی ژیانیا (۱) .

دوو پیشالبار هه بووه به که م دووم . دانهری کتیبی (ماریفهت)
پیشالیاری به که م بووه . پیشالیاری دووم که دوا ی نه و به چه ند
هشتیک هاتوه شه ویک له خه ویا (پیغمبر) نه پیتی و داوای لی نه کات
که نسلام بیس ، له ویش بو به یانی نسلام نه بی و ناوی خوی نه گوری
به [سید مصطفی] تیت گوره که ی مرارکای په ناو پتویستی تاین
په رسته نه . هاو ده وری [شیخ عبدالقادی که بلاتی] بووه و دوستایه بیان
له بینا به نین بووه . له سالی (۴۸۰) ک پیشالیاری دووم کتیبی

(۱) میژوی کوردو کوردستان دانهری محمد مردوخ سه یی . گورگی
بو کوردی (محمد فدا) لاپره ده به هرگی دووم .

[ماریفەت] ی دەست کاری کردووە ، ئەوەی لەگەڵ ئایینی ئیسلامدا
نەگونجاووە فریادی داووە نێستەش لەناوسە — وخنەکەیی خۆیەتی لە ناو
سند و فیککی پۆلادابە .

مراد ناوڕەنگ خاوەنی کتیبی (کردشناس) کە بە فارسی نوسیویەتی
تەلیت (دانەبەک لە کتیبی [ماریفەت] ی پیرشالیار لەلای (تیمسار
سەر لەشکر علی قلی مظفرزەنگەنە هەبە) چەند هەولم داووە کە
بمەتەن نەماشایەکی بکەم بێی ئەداوم و ئەو دانەبەش بە دەست خەت
نوسراوەتەووە .

مراد ناوڕەنگ پێشینیازی کردووە کە پێویستە ئەو کتیبە لە چاپ بدرێ
چونکە سەر چاوەبەکی زۆر بە نرخە . جا ئیتر نازانم بۆچی سەر لەشکر
علی زەنگەنە دەستی بەسەر ئەو کتیبەدا گرتووە و نابدا بە کەس « ۱ » .

میرنشین هورامان :

هورامان لە پێش سەدەکانی [یانزە هەمی] زاییندا میرنشینیکی
گەورە بوو ، دەسەلانی زۆر گەورەیی هەبوو ، لە هەموو هوراماندا ،
هەلام لە سەرەتای ئەم سەدە بەدا لەسەر دەمی (شاحسینی سەفەوی دا)
میرنشین هورامان داگیرکراوە و تێکچوووە . لە زەمانی [هەواس قوولی
خاندا] میرنشینە کە پەیدا بوو ئەوە بەلام ئەجارە بوو بە چەند میرنشینیکەووە

« ۱ » « ۹۵ » مراد ناوڕەنگ
« زمان فارسی »

وەمیرەکان بەک لە دوای بەک هانوون و قەرمان پەواییان کردووە هەتا
هاتووەتە سەر [جعفر سەلتان] . « ۱ »

ئەمە بوو کورتەبەک لە بابەت هەورامانەووە ئەخـوازم خـوینە واری
دلسۆز کەلکی ئی وەر بگرێ بۆ شارەزایی بوونی نیشتمانە کەمان
و هیوادارم لە هاشە رۆژا بتوانم بە درێژیی لە هەموو رویکەووە لـ
بابەت هەورامانەووە شتیەک بنوسم ئیتر سوپاس .

« ۱ » کتیبی عشائر العراق (۲ الکردیه) نوسینی محامی عباس
العزاوی لاپەرە ۸۶ .

دلدارى هاله كوك و به فر (۱)

پياوڻكى به نهمه ن و پهك كه و تهى كويى تاگردانى زستان و پيرى ژنه كهى
كه لوليان خواردوه به ده وريا ، سهيرى هاتنى به هار نه كه
له ژووره ناريكه كه يانه وه ، منالان دېن و ده چن گول و گولآلهى
همه ره نكيان به ده سته وه په و دم به زرده خه نه و چاو پر له هيوامى
دواروژنيكى باش و سه رهنای ژبان و نهمه ن ، داره پيره كان له بهر
دهرگا و بهرامبر دى نه دېن ، سهروشت بهرگى نازهى ژبانى
پوشيوه نه وه ، كورر گهلى ليره وله وئى كورريان به ستووه و به زمى
گوزرانى بان گهرم كرده ، چوله كه و گيتان له بهره كان له گهرمه
خوشى و به زم و نارايشتى ژبانان نازاله كان كه و تونه ته وه زاوژى و

(۱) نهم چيرۆكه فۆلكلۆربه له پياوڻكى به نهمه ن و هر گرتووه له بياره
كه ناوى (كوڻخا قادر] بوو ، كه منال بووين بوى نه گيتراينه وه ، به
نهمى نه و كه نهى ووت نهم چيرۆكه راست پرووى داوه له دى بهك له
دى كانى هورامانى نهخت دا ، بهلام زور زور كونه له بهر كوڻى زور
شتى راست قېنه كانى وون بوون و شيوهى نه فسونامى و هر گرتووه . وه
نامه گريه كان كوڻخا قادر ريكى خستوون و به ده ست كار به وه منبش پرينكم
خستوونه نه وه . نامه كان گانى خوى له پۆلى شه شمس سه ره تايبدا بووم لاي
نه و ده ست نوسم كردون . وه كوڻخا قادر خوى نهم نامانهى كردبوو به
هاله ست .

به گياى به هار تهر بوونه نه وه . تا نهم دېمه نه جوانانه هموويان كاربان
تې نه كار بېر له ژبانى كه نجا به تى و هه رهنى دلدارى خنزان نه كه نه و ده ست
نه كه ن به شين و زارى فرميسك و هك بارانى به هار نه رېژون به قه نهمه نى
رؤبشتووى پر له كوپره وه رى و هه ژاريان . داخو نوب . دهر دودو
به هه ناسهى دوو كه لاويان به ليشاو هه ل نه رېژون . چاو به فرميسك ، و
دم به هه نسه وه روو له رووى پهك نه كه ن و نه لئين :

هاله كۆكه پرچنين چى وه سخت و وادهى ژنن
چورهم كه و ته نه بىي چيمه جه مال و ژنن

نهم به يت و بالۆره به چهند جارى تالينته وه ، داخ مردن بيوايه ، پيرى
نه بيوايه ، داخ ته مهن رؤيشت خوش به ختيحمان نه دى ستم و تاوان ،
بيكار و زوردارى روز به روز له زياد بيايو ، چهندمان توانى ره نهمان
كيشا هه ولمان دا ، نه نجامى هه مبارو كيسهى ناخاو به گ پر بوو نيمه ش
تا هاتين برسى و ره شور ووت بووين ، تاوا كهل كه و ته بوين . روژى
له روژان خوش بيمان نه دى . پر به سكي خومانمان نه خوارد جيل و
بهرگيكى نويمان نه كرده بهر ، روژى نه بوو به شينته وه .

به لى بهم دوو كه لى هه ناسه ساردى به وه . يادىكى به قوزو به نرخ له
ژبان به نرخ تر دېته وه يادى بان . كه به سه رهنى دلدارى په كهى هاله
كۆك و به فره . به سه رهنى گهوره به نهمه ن له ناره زوى گهلى
چه وساوه نه كات دوى چه وسپنه ره كانى ؛ هيو او تاوانى روژى گهش
نه گه لئين بوگشت ره نهمه ران نهمه ن له خوشه و بىنى راست قېنه نه كات ك

دووره له گيانی چيناينه پهرستن و بهرزی و نزمی ، تهعبير له ناواتی
 ههزاران نه کا ، ژوبانیکی ناودهیی و دوور له چهوسانهوه . تهعبير
 له نامانجی بهرزی دلدارانی ژبان نه کا .
 چیرۆکی هاله كوك و بهفر چیرۆکیکه له و چیرۆکه زورانیه كوله و
 چیرۆکی گهله رهنجكيشهوه هانوه نه ته دهري چۆن دهستی تاوان و زۆر
 داری دهره به گایه نی توانی هه موو ناوات و هیوای ژبانی گهشی دوو
 گهنجی بۆیهك بهوه فاو دل باك و خاوین دواپی پین به پین و بی به شیان
 بکاله ژبان و خۆش بهختی . به لئ وابه فره ، کاژو ، ویزه کان له قهه
 پال و نزاره کان دا چۆرره ی له بن که وتوووه تكتك ته تویتهوه و نه چتی به
 ناخی زه مینا . پیاوه پیره کان و پیری ژنه کان نه مه یان له بهر چاوه بۆیه
 نه مانیش وابه كوكول نه گرین و هه نسك نه دهن ، ته بین دوا دواپی
 نه میناوه چۆرره که وتوووه نه ته میناوه . زیاتر رووی لار و پیری
 نوپاوی مه بنه نی یاسای چهوسانهوه بۆ پيشهوه به ره و جیهانی نه بوون
 نه بات . نه مه به راستی ژبانی گهله که مان که تیا نه ژری و تیا ژیاوه .
 له دئی یهك له دئی گانی هه ورامانی تهخت کابرایه کی هه ژار ، که ژبانی
 به وه ره زهیری و سه پانی نه برده سه ره نه نهها کۆر په یه کسی جوان و شیکتی
 هه بوو له ته مهنی (۱۸-۲۰) سالیدا ناوی و کا کۆ [بوو .
 باوکی کا کۆ لای خه لکی دئی ریزیکتی زوری هه بوو ، له شابی و
 شیره ندا به ته نگ هار ماله کایه وه بووه ، خوی شمشال هه نیکی

بی وینه بووه و گۆرانی بیژی دئی کهش بووه ، نه م پيشانه ی باوکی
 کاریان کرد بووه سه ر « کا کۆ » گۆرانی بیژیکتی چا کی لی هه ل
 که وتبوو ، له ناوچه که دا ناوی دهر کرد بوو ، چونکه تافانهش بوو باوکی
 زۆر به نازداری به خپوی ته کردو ناز په روهر بووه ، لای مه لای دئی
 خویند بووی بهیر و ناک چاو کراوه ، له ده و آله تا هیچی که م نه بووه له
 کۆر په زه نگینه کان و ناغا کان شاره زا نه بوا به له وانیمان جیا
 نه کردوه ته وه .

باوکی (کا کۆ) گانی زۆری له دیواخاندا به سه ر بردوه ناغای دئی
 زۆری خۆش و به ستوووه ، چه ند جارێ داوای لی کردوه که بیی به
 که نجینه واننی ناغا به لام نه ی کردوه .
 « کا کۆ » کۆریکی بالا که له گهت و گه نم ره نگ و چاو ته سه تیره یی
 و خوین شیرین بوو ، له شان و شه و که تا گه لی پین که وتوو بووه هه رده م
 جلو بهرگی ریک و پیک و رانکو چۆخه ی سپات له به ژ بووه ، فه قیانه ی
 جاوی سه ی ده ست کردی دایکی ، پشتینی چیتی و او بی سوور ، له بهر
 پشتینا خه نه جهریکتی ده سه مایی (سه ی) که ه ی روژانی گه نجی باوکی
 بووه ، ته زییح له مشتووی خه نه جهره را سه ره پای نازداری و لاویه تی له
 نیش کردنا بی وینه و هاو تابوووه . نه ی زانیوووه ته مه لئ چی به . نه مه ی
 یه کجار لای خه لک خوشه و به ستی کرد بوو . به لام یاسای چینه به تی نه وی
 له خواره وه دانا بوو ، ورژله ی هه ژاریان پین نه ووت ، هه ر چه نده به

زاري و نازابهني خوبهوه زور نازي نه کرد . چوانکه هزاري
به به . عهپ نيش نه کردن و نه مبله به - نهی ووت زور به ختيارم
هره نجي شاني خومان نه زين . چاومان له ده ست که س نيه .
لؤ وه کو پيشه ی باوکی زور جار نه چووه ديواخاني ناغا کورري
اني و به زمي گهرم نه کرد له بهر خاتري چاوکه ژالان که ليره و له وي
هؤل بؤی به سؤز بوون . نه وهی که زياتر « کاکؤ » ی لای خه اک
ک سووک بوو (خولامانه) ی « ۱ » [کاکؤل] سهري بوو بوون
خشي سهري و جواني به بیچ هاوتاکه ی و هه ميشه به شاهه ی خري
ی کهوت (۲) راگيرابوون که به تايبه تي بؤ خولامانه دروست
۱۱ (هه جيج) « ۳ » .

(خولامانه ، يا کاکؤل جاران پياوان و لاهه کان بهري سهريان
لؤيزان نه تراشي و قزبان له پشتي سهروهه ، نه هيشته وه شؤرر
ونه وه بؤ نزبک سهريشان .
نه کهوت يا (که کهوی) داربکی زور رهق و جوانه نه خشي زوري
به تايبه تي که چهور بکري ، له هه ورامانا به شاخه وه زوره .
له هه جيج دي به کی که وره به له هه وراماني نيرانه شوپني هه جيجيه
نزبکه ی دوو هه زار مالتيک نه بیچ . دانيشته وه کانی که
هيجی بان پين نه لين ژيانیکی جياوازي نايبه تيان هه به ، به تايبه تي له

(کاکؤ) بهرچاوی له گهل که سانی ده ورو به ري خوی دوون تر
بوو زياتر هه ستي به نيش و نازارو چه وسانه وه ی گشتي نه کرد .
ناغای دي خاوهن ديواخان و ده به ده به کچیکی شوخ و شهنگی هه بوو
دوو چاوی که ژال و روومهت نال و چه ناگه کال . بالا بهرزو که له گهت و
شيوه جوان و شيرين ريز . که ردني بهرزو . چه کی پرر . اهشی له توي
ناوريشما بوو . رووی به وينه ی مانکی ناوتم . نه بروی که وانی جهرگ
پرر . گولی نازادی باخي ژيان بوو گيروده ی داوی ته لاری خوینکاری
نهنگی بوو . دل بهندی شهيدای گؤرانی خوش بوو . ناوازی به سؤزی

رووی نابوری به وه . نه ویش زور به ی بيستوبستی ژيانان خؤبان
به ده ستي نه خه ن . هيجی بيگانه به کار ناهيتن ، وه کو (جلو بهرگ
فهرشی ناومال و ژيرمه خه ر ، له بهر ره و له بادو ليفه و جاجم و جه والو
هؤررو کراس و ده رپني له جاوی ده زوو دروستی نه کهن که رپستن و چيني
خؤبان نه بکه ن ، به ته شی نه ی رپستن و جؤلا نه ی نه نی و بؤ کراسی
نافرهت رهنگی نه کهن به تايبه تي رهنگی شين . به کورتي جگه له شه کرو
چا زياتر هيجی تر ناکرن . شتي خؤبان به بيگانه نه فرؤشن به لام شتي
بيگانه کهم نه کرون .

هه جيجی نه بن به ميواني هه موو کهس ، به لام له ديی خوياندا
ميوانداری کهس ناکه ن و نای به نه مال وه . له هاتوو چودا پاسا پؤرتيان
نه نها ميزه ري سهريانه که له هه موو لايه ک نه ناسرين .

سیاوچه‌مانه هه‌رده‌م له گۆئی ته‌زرن‌گایه‌وه . گۆش کراوی ده‌ستی
زوردارو چه‌وسینه‌ران بوو . خورده‌وشت جوانو له‌سه‌رخۆ و به‌به‌زه‌یی
بوو . ژبانی زۆرخۆش نه‌ویست .

نهم کچه‌ ناوی [هاله] بوو ته‌مه‌ن له [۱۸ - ۱۹] سالی‌دا بوو ،
دایه‌نی پیری ژنیکی کۆنی چه‌ند سال خزمه‌ت گوزاری ته‌برده‌پۆ .
به‌دل خۆش نه‌ویست . به‌شه‌وان‌دا به‌گیرانه‌وه‌ی باسی جوانی په‌نگی
کریستانه‌کانی هه‌ورامان و داستانی سیاوچه‌مانه‌و گۆرانی به‌میلایه
دلگیره‌کان نه‌ی کرده‌ خه‌و ، هه‌ر نه‌مه‌ش بوو شه‌یدا و مه‌فتونی گورانی
سیاوچه‌مانه‌بوو . ووشه‌کانی به‌ک به‌به‌کی له‌دل هه‌لگیربوو ئیواران به
جووته‌ نه‌چوون بۆ گه‌رانی ناوباسی ده‌وری کۆشکه‌که‌ی و له‌گه‌ل په‌نگی
و جوانی و گۆله‌کان‌دا نه‌که‌ونه‌ گه‌ستوگۆ ، زۆرگولی — ووری
خۆش نه‌ویست .

بساوکی (هاله) کابرا به‌کی دل په‌ق و خراپ و بسن به‌زه‌یی بووه‌وه
ده‌م نه‌ی ووت : که‌ی مسکین کاله‌ک له‌باخه‌لی که‌وته‌ خواره‌وه‌ له‌ به‌ر
دراوی جله‌کانی . نه‌وگاته‌ نه‌بسی برراوی بسن نه‌که‌یت و باش ترسه‌ری
پان که‌پته‌وه . به‌زه‌یی و سۆز به‌مشکین داشیتی و که‌ریه‌تیه .

هاله‌ تا‌فانه‌بوو باوکی زوری خۆش نه‌ویست له‌ به‌ر ئاره‌زو یا ته‌که‌ررا .
هه‌موو کانس ئامۆژگاری هاله‌ی نه‌کرد : رۆله‌گیان له‌ ئامۆژگاری
باوکی خۆت گۆی بده . هه‌رگیز من بۆ ئۆنا نه‌ینم ، تا کاداری مال و

مولکی باوکی خوت په ، به‌فیرۆی نه‌ده‌ی ، به‌دی خۆت له‌ کورره
ئاغاو ده‌وله‌مه‌نده‌ خزمه‌کان هاوژیانی خۆت هه‌لبژیره . تاکو بتوان
نهم ده‌ره‌ به‌گایه‌تیه‌مان بپاریزن له‌پیاو خراپان ، نه‌که‌ی هه‌رگیز به‌زه‌یی
به‌مسکینا به‌پته‌وه ، سۆزی به‌رامبه‌ر به‌کار نه‌هینی ، دلت زوو نه‌رم
نه‌بسی ، باوه‌رری پس نه‌که‌یت ، چه‌ند برسی و ره‌شو روت بسن زیانتر
کاری خۆنی له‌گه‌لابکه ، هه‌رگیز دوور بین به .

کۆشکیکی تاییه‌نی بۆ هاله‌ ته‌رخان کردبوو ده‌وور به‌ری باخی گۆل و
گولزار بووه : له‌سه‌ر دیارپک بنیات تراوه : هاله‌ سه‌ر به‌ست بووه
له‌وه‌ی که‌ئیکه‌لی خه‌اک بکات . ته‌نها له‌چین و به‌ره‌ی خوی . دلدارانی
له‌هه‌موو لایه‌کی وولانه‌وه‌ هاتوون . دیاریان بوه‌یتناوه‌ خۆیان
به‌گه‌وره‌یی و ده‌بده‌به‌و پیشان هاله‌ داوه ، به‌لام هاله‌ هیچیان نه‌چووه
به‌دلیاو چه‌زی پس نه‌داون ، و له‌لامی داون و به‌نا ئومیدی گه‌راونه‌ته‌وه
دلدارانی هاله‌ زور زور بوون له‌ ده‌وله‌مه‌ند و هه‌زاران .

هاله‌ نه‌ی و بست هاوژیانی خوی هه‌لبژیره ، به‌لام وه‌کو خوی نه‌ی ووت
هیشتا که‌سی وانه‌هاتووه‌ به‌دی من بسن ، زبیررو سامان گۆرنگ نییه ،
خۆم زۆرم هه‌یه ، به‌دی خۆم نه‌بسی نامه‌وی ، ته‌مانه‌ هه‌موو که‌نچن
جوانن له‌چین و به‌ره‌ی خۆن . دلم به‌رامبه‌ویان به‌سراوه : هیچیان بۆ
من نالوین . بلۆم چی خه‌نای خۆم نییه . ره‌هه‌ک بسن به‌ختم په‌ش بسن
ناخۆ چی له‌چاوم نوسراپی .

كۆشكى ھالەد دىۋاخان بەرامبەر بەك بوون ، شەۋانى ئاھەنگى و
گۇرانى بەناسانى لە ئاھەنگە كە ئاگاڧار تەبوو ، خەلكە كانى تەناسىن
بەتايەتى گۇرانى بېژەكان . بە شەۋانى بەھارو ھاوينا ئاھەنگە كان لە
باخى بەردىۋاخاندا گەرم تەكران ، بەتايەتى تەگەر بە كىك لەلددارانى
ھالە بەتايە وادىۋاخان دابەزىايە و بەدلى باوكى بوايە ، زور ئاھەنگى
گەرم و خوش خوش ساز تەكرا ، ھەموو گۇرانى بېژاننى دى و ناوچە كە
كۆنەكرانەو ، لەو گۇرانى بېژاننى كە دەنگ خوش و لاوچاك
بوون و ھالە ھەزى لەدەنگيان تەكرد (كاكۆ) بوو ، زۆر جار
لاى دابەن ناوى ھىنا بوو كە كوررىكى خوین شىرىن و دەنگ خوشە ،
لەبەر باوكى ناۋبىرئ تەگىنە خولكى تەكرد بۇلاى خۇى بۇگۇرانى
ووتن . دابەنىش لەبەر دلى ھالە تارىقى كاكۆى بەگەرم تەكرد ، تەم
تارىقانە بوون بەھۇى تەوەى كە كاكۆ زىاتەر لەدلى ھالەدا جى كىر بى
و خوشە و بىتى بۇى بىجولئ ، ھەرچى جارئ لەد دىۋاخان گۇرانى بووتايە
ھالە تەوشەو و ھەكو پەپوولە لەدەور رووناكى ئارامى لئ تەبىرا ،
پەرىشان تەبوو . وەك مۇم تەسووتاو تەتوايەو ، خەم و خەفەت لەلاى
كۆمەل تەبوو تاۋاى بەسەر ھات خۇى پىن تەگىرا بەدایەنى ووت
(بلىم چى دل تەكەوتتە داوى بەكىكەو و كەلاى چىنى من گوناھبارو
بىن بەھايە ، نرخی لامان كەمە ، تەوەش تەوەبە كەمسكىنى پىن تەلین و
ھزارو بىن دەرامەتە ، تەگەر بەدەست خۇم بىتى كاكۆ تەكەم بەھاو

ژيانى خۇم ، تەگەر باوكم بەمەش بزانىنىش و تەوېش پارچە
پارچە تەكات . سەبىر من سەربەستىم و باوكم زورى لا خوشە لەگەل نەو
كوررە ئاغايانە بىم ، كەچى لەگەل بەكىكى وەك كاكۆ لە دورىشەو و
تەماشايەك بىكەم يا تەناتە گوىى گران شىل بىكەم بۇگۇرانى ئاۋازە كالى
تاوان بار تەبىم ، ئابروم تەچىن ، سووك تەبىم ، لاى كنى ؟ لاى چىنى خۇم
لاى ئاغاۋ خاۋەن سامانەكان) .

ماۋەيەك بەم دەردانەو تەتلايەو ، پەرىشان حال بوو گوزەران نال و بىن
ئارامى بووبە بەشى ، خەم و بەژارە سەربان تى كىرد ، زىاتەرپى
بەزاتى خويا تا داۋاى لە دابەن كىرد كە دىارى بەك بەرى بو كاكۆ ،
دىارى بەكەش نەقىمى ناۋمىخەك بەنەكەى بوو كەوتىنى خوى تيا كىشرا بوو
ناردى بو كاكۆ ، دابەن بەچەند رىچايەكى پېچوو پەنا تۋانى بىگانە لاى
كاكۆ ، سلاۋى ھالەى پى گەيانە . دىارى بەكەى پېش كەش كىرد ،
بەلام تەى تەبى دىارى كاكۆ چى بى ؟ كاكۆ رۆلەى ھەزار كە
ماۋەيەكى فراوانە برىندارى تىرى شەيدايى ھالەيە ، بە خوشە و بىتى بەو
تەتلىقەو . ئاگرى بەرداۋە تە ھەناۋى بەو و دووكەل لە كۈنە لووتى بەو
دەرتەچى ، تا لەم بارە دابەو دىارى بو ھاتوۋە . دىارى تەمىش ھىچ
نە تەنھا تەوە تەبى ژيانى پېشكەش بىكات . يەك گولە چنورى بەر
پىشپىنەكەى دابە دەست داپەزو بۇى نارد . گولە چنور لە مەيانى
گەردنى بەرزا جىكاي خۇى كىردەو و جى كىر بوو .

تیند لرفه و گری بلیسه داری نه وین و شه یدایی له دای هاله دا
 جوشی سهند . هه موو که ندو کۆسپی له بهر چاو وون بوو رژیتم و باسه ی
 بیوازی چینیایی له بهر چاوی دیارنه ما . نامه ی دل ناگریفی بوو
 اکۆ نارد . راستی نه وینی خۆی بۆ کاکۆ ناشکرا کرد بیج نه و دنیای
 لاشه وه زهنگه ، ژبان بیج پهلو بۆیه نه مهش وینه ی نامه ککی
 بوو :

نه ی رۆله ی هه ژاری کوله بال له بهر . دله کهم له بهر زۆری خهم و
 خهفته ی خۆی هه میسه بهر له خهفته نه کاته وه ، جوشی سهندوه :
 تاوی داوم خه بالی گه شتی خوشه وستی تۆم که وتوه ته سهر . سازی له
 نه ندامانی لهش دروست کرده و ، وه ک که مانچه ناواز په خش نه کات ،
 له تاو زۆری دهر دو نازار نه وه ندو گریاوم فرمیسکی چاوه کانم لافاوی
 خوینیان هه لساوه ، هه نه لینی پارچه پارچه جگگرم له کاسه ی چاوما
 گیر ساوه نه ره . له شیشم خه لتانی خوین بووه وله ده لیای خوینا خنکاو
 ئابهم باره گرانه وه جامن چی بکه م ؟ نه م شه و هه ر چۆن بیج نه توانم
 رۆژ بکه مه وه . به لایم خوابه گیان سه یینی چی بکه م ؟ .. ئابهم باره
 گرانه وه چۆن بتوانم رووبه رووی خوشه ویشتی ژبان بووه ستم ؟ له م
 کانه دا که من وتۆ دوو دوور بن . به به ک ناگه بن . نه ویش له م رژیتم و
 یاسایه ی که هه مانه . تۆی له خوار گرتووه و منی له سه ره وه داناوه ،
 تۆنیش — که رو من ره نج خۆری تۆ ، من نیسته جینی کۆشک و ته لار ،

تۆ له که لاوه و ، ویرانه دا من خاوه ن سامان و تۆ به ش برراو ، به لایم
 من خۆشه وستی تاوی داوم بیج له رژیتم و یاساو جیاوازی به یمنان بنیم
 و بۆلای تۆوه بیج که نه زانم هاتنه که شم مال ویرانی و سه رگهردانی
 تۆدایه بۆ ههردوو کمان . چی بکه م که مهندی خوشه وستی گه لینی له رژیتم
 و تاوانی دهره به گیابه تی به هیزتره ...

نامه که بشته کاکۆ ، چی تیا بوو پیتی گه بشت ، کاکۆ دوور بیهن بوو .
 به لایم چی بکا له گه ل خوشه وستییدا چارنی به . تسن گه بشت نه م که بن و
 بهینه دوا دوا بی به ژبانی نه هینتی ، بۆیه له نامه که با نه نها نه مه ی نووسی :

هاله کۆ که پر چ — نیی چی وهخت و ، واده ی ژنی
 چورره م که وته نه بیج چیمه جه م — آل و ژنی

دایه ن وای به سه راهات هه ره به وه دا ته گه بشت نامه بهرئی و بهیینی له نیوان
 هاله و کاکۆدا . هاله نامه به کی بۆ کاکۆ نارد ا

نه ی هاوری و هاوژیانی دوورم . نه ی خۆشی خۆش بهختیم ، توی
 تیمار که ری برینی نه وینی به ناستۆر که ونووم نه ی ئاودیری په له ده غلی
 ژبانم ، چراوگی دهر وونی پرر له تا — م ، به جوانی و ره نگیینی
 کویتسه نه کان ، بهو خاکه ی که من و تۆی تیا دروست بووه . به و ئاوو
 هه وایه ی که من و تۆی پین گه یاننده ، هه ر تۆی میراوی جۆگه ی شه رابی
 خوشه وستییم . خهم و خهفته ت له دلما کۆمه ل و بووه ، پیتی رویشتن و
 شه رهی به ستووم توانای جووله م نیه ، خوشه وستی تۆ پینی جه ررداوم .

ساری نارەزوت دلگەستوم ، ھەووسم بوھاو ژیانیت تاوی
داوم . لەگەل زەوی ئەختی کردوم . بەک بست ئافوانم لیتەو ھە دووربم
ئە (کاکو) ی پۆلە ی ھەزارم ھەر چەندە ئەم بیی من کە خواوەن
تەلام ، دەستە و بەرە ی تۆش لای چینی من گوناھبارن ، ئەگەر وا
نەبوا بە ئیتە لەگەل بەک بووین ، وەکو کوررە ئاغاگان پیکەو بە دەم
بەکەو بەسەر بەستی ئەتربقايشەو ، دەست لە ئاودەست ئەگەر این
بەلام بلێم چی ؟ تەف ئەو کەسە ی بەکەمین جار لە پۆژی دابەش بوونی
چینایەنی ووتی (ئەمە بۆ من) و خۆی کردە خواوەن شت و دەستە لاتی
سەپاند بەسەر کەسانی تردا .

کاکۆ ھەزارم ئەو ئەنی لە گیلنە ی چاوما چەسپاوی جگە لە ئەماشای تو
ھەرچی سەیری خەلک ئەکەم دررک ئەچێ بەچاوما . لە بەر بی خەوی
چاوم ھەمیشە گل ئەکا (ئیش ئەکا) ، ئەمە وئ لەگەلت بێم ، ژیانم
لەگەل ژیانت بێ . وادەمان باخسی کانی لەوئ بەیەک
شادبێن . . .

کاکۆ لەو ئەلاما ووتی :

من پۆلە ی ھەزارم ، لای چینی تو گوناھبارم ، من و تو یان نەوتوو ،
تو خواوەن زبیررو کۆشکو تەلار . من بی ئەواو دەرامەت کە ی من و
تو یان بەدەلدار ووتوو ؟ . . .

ئەلێم منی پۆلە ی ھەزارو چەوسینراو ، ئازار چەشترو بە دەست چینی

تۆو . قەت ئابج و نەبوو ، من و تو دوو دەلدارو دلخوازی بەک بێن
ژیانمان بەک تاکەوئ ، مالداری مان پەن نا کرئ . چۆررە ئەکەوئتە
ژیانمانەو ، ئەمە یە پراستی کە ئەکەوئتە بەرچاوم . سەرەرای ئەمە
ھەمووی خوشەو بیستی راپێچی ریکای بەر بارە گای توی کردوم ،
ھاتووم و دێم بۆ ئەو گەشتە ی کە ئاوانم ھەتادیدەنی نایندە مان لای تۆم خوش
یۆ بە یسانی ئیوازە کاکۆ خۆی گەیانە باخی (کانی) لە
سەر بەردی دانیشست و کەوتە گێژاوی بێر کردنەو و کانی بەک
گەشتنی لەگەل ھالە ی دەلداربا . ھالە و دایە نیش ھاتن و لەسەر کانی لە
تەلانی گولە باخەکاندا بەیەک گەشتن ، بۆ بەک سەلاویان ئەبرد ، کانیکی
باشیان بەیەکەو بەسەر برد . لە ئاواتی دلداری بەشیکیان
دەستگیر بوو .

لە گەپانەو ھەدا ھەس ھەسی ئاغا بە کاکۆ ئەزانن و ئاغا ناگادار ئەکەن ،
گیانی دررندایەتی ئەجوولی ؛ چاوی ئەپەریتە تەوقە سەری ، ھەل
ئەیتەو سەرپێی و بی پەروا ئەن کوا ؟ چۆن ؟ کچی . لەگەل کئی ،
بۆچی من کێم ؟ ھەلبەت دەوران گۆراو . وا بی ئابرویی ھەلساوە ؟
ئادە ی ئەو سەگ بابە ھەر ئیتە ئەبەن بۆتزار لەوئ گۆری ئەکەن ،
ئەکی کەن بەعبرەت بو ھەموو کەسیکی وای ناپرسەن . ھالە ی رووزەرد
و بی خەیاش پخەنە زیندانی تاریکەو تاکو لەوئ ئەرزئ ، پەنی
بەسەرما ھیناوە ، لەگەل مسکینی لاتو سووکدا دەست تیکەل ئەکا .

بهك دوو نالهين به بهكا بسادهي والوولي خواردبوو له بهر چلكك و كزن
 بووني . جامانه كهي سوري وهك پيژنگ كون كون بوو بوو ، دارزا بو
 له بهر دوو كعلي زستان ردهش ردهش كه وزا بوو ، وه كو چزن مهشكهي دؤ
 ژندن له پيشه وه بؤ ماوهي بهك زستان ته يـكـن به سهر ناگر دانا
 ناسكو باش دوو كعل بخوات ، گوايه نهو دور كه له نهو مهشكه به
 نهستور نه كار تامي پسته كهي پتوه ناميني و دؤكه تامي خراب نابن
 به لن جامانه كهي سوري امام كريم له وچوره مهشكاهي ته كرد .
 پشپينه كهي چهنه نالن بهني به به كدا بادا بوو چهنه گري به كي تن
 خستبوو كه خاونه يتوه . كيسه وسيله گلينه كهي پتوه قايم كردبوو .
 جووني پتلاوي لاسنيكي له پسي دايوو كه هيچيان له بهر دوورينه وه ديار
 نه بوون ، نه رهنده كزن بوون . ديار بوو پتلاوه كان له امام كريم پيزار
 بوون . نهوش له بهر نهوهي شه و وروژ خهريكيان بووبه دهرزي و
 سووژن نهي دوورينه وه . جار له دواي جاريش زووتر ته كه ونه وه
 بهري پسي و له كه لك نه كه ونن . بووبه امام كريم ههر بؤلهي اتيوي
 نهعات له تاو پتلاوه كان نهي ووت :
 من نازانم نه پتلاوانم بوچي وانه كه من نهوه نده خهريان تيا
 خهري نه كه م كه چي ههريه كه م ههنگاو نه چريته وه .
 روومهني لارو . ويز له كه لارهي روخاوي چهنه سالي ته كرد .
 گه لن له كه لاره ويران ترو ووخاوتربوو . دوو چاوي بچووكي په چالا

چووي له كاهي چاوي زينه يان نهعات له گهل نهوه شا ري و بهري باش
 بهدي نه كرد بهشي خؤي شتي به دي نه كرد . سقلمه كان پرر وسپي
 دهوري ده ميان گرتبوو ، دوو ليزي گوره وه نهستور خوبن وزيندو
 به تيان بهدي نه نه كرا قراش قراش بوون و ووشك بوو بوونه وه . له بهر
 ههنا بهي ساردوو دهرووني ووشكي . دان چي بوو له ده ميا نه ما بوو
 ناو له پسي دهسته كان و پاژنه ي قاچه كان شقار شقار بوون ، پشتي له ژير
 باري بيگارو زورداري خاوهن مولك و دهره به گايه تيا چه م بووه .
 وه كو كه وان . كه هيشنا له هه ورامان له سه ده ي زير بنيايه ني .
 امام كريم له تيشركار كردنا ، رقيبشتا زور نازا بوو ، سهره راي نهو
 هه موو تاليه ي ژيان . زهرده خه نه ي له سه ر ايو نه نه بررا ، زؤر
 هيواي به پاشه روژي گش هه بوو . ويته ي پيريكي داناو پيشكه و تو
 خوازي بوو له ناو هاو ته مه نه كان خؤيا . نوميد ي دوا روژيكي رون له
 چاوه بچوو كه كانيا بهدي نه كرا . نه گه ماوه بهك له لاي بوويتابه .
 نهو ماوه بهي هه موو به باس كردن و گيرانه وه ي گوزه راني په رر پووني
 ژير ده شي و زورداري ويكار به سهر نه برد ، له گهل نهوه شا هيواي
 روناكي دوا روژيكي خوشي بو نيشان نه كردي . نهو روژه ديت نه م
 هه موو ره شو روتانه كه نيسته خاوهن هيچن ، خؤبان نه بن به خاوهني
 زهوي و ساماني ناو زهوي . زهوي به زهوت كراوه كان يان هه موويان
 نه گه ريته وه بؤ خؤيان . بهلام نيسته له م روژه دا كه ياساو رژيم مافي

کردنی تهختی خوین کاری . منیش قرچول بیمهوه ، وه کو
پیری ژنیکی سه دساله له داخی چوانه مهرگی ماندا ، گولیکی زهردی
جوان له خوله کهمان له سر گۆره کاتمان شین بیی و نهوه ها تووه کان ،
ههردم به گولی نازادی برانن و نیشانهی چهوسانهوه بییت . که ناوه کهی
له ناوی من و کاکۆ پیک بیی .

هاله کۆکه هرر چنسی چی وهخت و وادهی ژنی
چورره م کهوته نه بنی چیمه چه مال و ژنی

نهوه بوو چیرۆکی فولکلۆری هاله کۆک و بهفر که به پیتی — وانای
دارشتی گیرامانهوه .

نیشکەر که مافی ههردم خورا بیی
دهوری ژبانی بهداو ته نرابی
به دهست رهنج خۆران تهواو چهوسابی
به رههسی رهنجی هه مبهه برابی
رۆژی له رۆژان له خهوه هل نهسی
تیشووی پیتی خهبات له پشت نه بهسی
داس له سه شان و چه کوش له دهسی
ههردم فیری نهدا گیانی وه ررسی
نالای سۆشیالست بهرز نه کاتهوه
مافی خوراوی دهست نه خاتهوه

ههلاله برایمهی هه ورامان .

ههلاله کچیکی جوان و نهشمیلهی کویستانی هه ورامان بوو ،
قهشهنگ و ناوانی ژبان بوو . هیواو ناوانی نهوه بوو رۆژی له
رۆژان بهدلی خۆی خوشه و بیستیک بدووزیتهوه تاله که لی بیی به هاوسه
وهاوژبان پیکهوه له کویستانه کاندای ژبانی کامه رانی به سه ربهرن . ههوار
به ههوار بکه پین و به سه بران و خۆشی رابو پین .

له سه برانی ئیوارانی به هاردا که برایم دهست له نیش هل نه گری و له
ریگادا بۆمالهوه نه چی چاوی به ههلاله نه که وئ له سه رکانی به که
داوای ناوی لی نه کات ، ههلالهش به جامه کهی دهستی جامی ناو نهدا
به برایم ، دهست و پهنجه له بهک نه که وئ که زال و چاوی برابمی نیش کهر
بهک به بهک ناشنا نه بیی . سه رنجی ورد له بهک
نه گرن . گاز له سه رنجی بهک قری نه گرن ، برایم باقه بهک له چنوورو
شه و بۆ نهدا به ههلاله ، ههلاله لی وهر نه گری و خیرا نه گه ریته وه بۆلای
سه بران که ره کان برابمیش ورد ورد بهدلی برینداوه وه به ره و هاله وه
نه روا ته وه .

پاش ماوه بهک ههلاله بوو برابم نیشان نه کری ، ههلاله به سه ر
بهستی خوی هاوژبانی خۆی هل بۆارد ، دواوی بهک مانگ که مانگی
گولان بوو ته دارهک ریخکرا بۆ شای و زه ماوه ن . خه لکی له هه ووه
لاوه بانگ کران ، که لی به ره هم دا هیتهر له هه مو لاه به کۆمه ل هاتن بۆ

شایی، شایی به کی گه دره ی نیش که ران دامه زرا له خوشی شایی
 گلی چه وساره سروشت کاری خوی کرد نه ویش شه و نم روومه تی
 نالی گولانی شوری به وه . نزاره کان که و تنه پیج که نین و گه شه تواندن
 پایل و گولان که و تنه ناواز پڑاندن به رووی به کدا . هازه و ده رنگ
 دانه وهی دوله کان سازو ناوازی ژبانیان ژباتی نیش کردن و نارهق
 پرشتی ره نجکیشان گه بشته سهر اووتکه ی هیواو ناسوی دهم کال .

دوم و چاوی نیش که ران گه شایه وه . دام و ده زگای بیج دادی لم
 چه شاماته ی ره نجبه وان که و تنه له رزین . گولاله سووره کان مژده بیان
 نه هینا : ده مزل و زوررنا ، شمشل و گورانی ، چریکه و ناوازی
 جوانی ، هارو و ویی سهر چوپی کیشان ، هه مووی تیکه لاهه ، ره ژبه لک
 زن و پیاو تیکه لاهه ، چپکی گولاله سووره و شه بو و چنور
 به دارو دره ختوه هه لو اسراوه ره رنگی سووریش نالای نازادی و
 رزگاری چینه چه وساره کانه بویه هه ردهم نه لین :

گولاله سوورهم بویه خوش نه وی

مژده ی نازادی لیج دهر نه که وی

چی نیابه نه گهر لیبه دا تۆزی بوه ستین و تهماشای شایی که ران بکه یین
 تا بزاین گلی ره نجبه رو نیشکه ره چن ماجه رایه ک دروست نه کات .
 کورپی کوله بال له بهر ، کچی روومه ت نال و چاوه که ژال . دوو لیه و
 به گهر و کال . لیوو گزونا نالی سروشتی ، که هه زاره های سووراوی ده ست

کردی فا کاتی ، هه رنگیز کال نه بووه وه ، چاوی رهش و جوان
 به زنی بهرزو نیوه گوشتین له توی ته نهها کراسیکی هه زاری دا . خالی
 لامل و چه ناگهی کال ، سوخمه ی خامه کی رازاوه و نهخش کراوی
 ده ستی بهرگی دروی دی . دوو مهم خر خری کال و پپر بقو ناو ده ست
 له دۆلی دوومه م دا ملبوانه ی گوله باخ و میخک بهن . تاریفی هه
 ته واو نه بوو ، مه گهر (گوران) ی نه مر له توانایا بوو بیج نه و ورده
 کلری به ده رخت بویه نه لیم که لیبه تۆزی بووه ستین بزاین چی ورده
 کلری به کی سروشتی پیشان داوه ، بویه وه ی باس کردنی شایی به که مان
 به تام و تهرزو پاراوبیج .

گوران — نه لیت :

کام ته ستیره ی گهش کام گولی کوی ؟

نال هه ک کولی لاجانگی لیوی ؟

کام رهشی نه گاه به رهشی چاوی ؟

(برژانگی) ، (برقی) نه گریجه ی خاوی ؟

کام بهرزی جوانه وه که بهرزی بالای ؟

کام تیشک نه گاته تیشکی نیو نگی ؟

کام ناسه کام مهیل ، کام چاوه نواری ؟

تهاسیماوی به وه هس دل داری ؟

لهم وه سفانه زیاتر نه بیج چی ووشه به ک هه بیج نه ووترابن ؟ تاله کهل

گوررو به زمی شایى کهران دا بگورنجی . لام وایه کس نیه پلنی ماویه تی؟
گورانی بیژ خیراخیرا لهم لاوه بۆ نهولا بوپهر پینی چاو که ژالان
سه برنه کاو نه لیت :

ساجیق هور بیژی شن شن مه شنییه

ماچی ولبه نی جه باغ مه کینه ی پهی

جا اهرر بولای گهردن بهرزو بالا بهرزو جوان نه گهریته وه و
نه لیت :

دوو لیهوی وهش بۆش تهر حی شه مامه

جه جمشاته ، جه به خهی جامه

وهه کورری کوله بال له بهر بتوانه خۆت بگره و جلوه له ده ست
به ره ده . په نجه گوشین و زهرده خه نه یه له هه رلا . چپه و پی که نینه له م لا
چاوکاری گهره لهولا ، ناواتی ژین به سه ر بردنه بهم جوره خهم و
دووری بیگارو زورداری بو ماویه که له دل ده رکردنه .

چه ند روزی شایى و تاهه نگ گيران کرا . روزی بووک گواسته وه
هات و بووک سوار کرا ، خه لک سه ربان یان گرتو وه (زاوا) له سه ر
بانیک وه ستاوه و تو بیکی میخه ک په ده — ته وه که بیگریته وه بووکی
ژیانی . پش بووک بگات له پشته وه چلکاو خۆریکی تاغای دئ
تانوانی خه نجه ربکی کپشا به ناوشانی برایم دا وپالیکی پیوه نا بۆ خواره وه
برایم ده م و ده ست گیانی به خشی ، شایى و خۆشی کرا به شین ومانه م ،

چه مهری گهرا بۆ شپوهن کهران بووک له سه ر مابن خۆی فری دایه
خواری ، نه وه ستا تا کوسه ر لاشه ی خۆشه وسته که ی . به ردوئاسن
له تاوی نه توانه وه .

(هه لاله) لهم کاره نه یزانی چی به ، تاغای دئ گه لای هه ول دابوو بۆ
خۆی بی . به لام هه لاله نه ی کرد بوو ، باوک و کس و کاری زوربان
هه ول دابوو که لکی نه بوو . تاغا ته وه ی له دل گرتبوو . نه وه ی کرد که
کردی .

هه لاله ژبانی هه ژاری و خوشه وستی دله داره که ی نه گۆرپه وه به
ناو کۆشکو ته لاری تاغایه تی . وستی بۆ برایمی دلدارى بی
له گه لی بی .

پاش چه ند پرۆژی فرسه تی هینا و له سه ر گۆپی جوانه مه ر که که ی
خوی کوشت به سه ر گۆپه که یا ، خوینی تیکه ل به خوینی گۆپه که ی برایم
بوو . پیژی ژنه کان نه یان ووت :

(چنوورو شه و بۆ په لان دایه لانی • جوانی وده شن فه لک تا به لانی
له لای به کدا نیژران ، بۆسالی تازه خوینه که یان تیکه ل بوو گولنکی تالو
بالا به رزی لای په بدابوو ، له نیوان گۆپه کان دا ده رچوو . ناویان لی سا
(هه لاله برایمه) به مپش کرا به نیشانه ی چه وسایه وه ی ده ره به گایه تی
به رامبه ر ده ستو چی پی تیشکه ر ، بو به هه مو به هاری که شین نه بی
دلدارانو و چینه هه ژاره کان لای دانه نیشرو ده ست نه کن به وونی

هه لاله برابمه گری گری چو پته خه زای ناو گاوری
دهستی زۆر لی کراو ، دام و ده زگای زوردار و روخینه هر چه کوش و
داس له سه رشان . پاچ و خا که ناز به دهسته وه ، به ره و پیشه وه
ته رۆن و نه لین .

بروامان پۆلا و ناگره له گشت هیزئی به تین تره
زنجیرو زبندان و کوشتن پردن بۆ پێگهی سه ره که وتن
ته بیت بومان هه ل که وی هه ل خۆری گهش ده ره که وی له که ل
دیاره کارگر که په لاماری سه ره قه لاتی سه رمایه داری ته دا پر به ده م
هاوار ته کا :

هه زار باوه پری به مافی ژین بین له پری نازادی عه زمی به تین بین
به لای هه ره ته ژیت هه رگیز نامری تۆله ی نازادی هه ره به خوین نه کری

« ۱ » نه م چیرۆکه م له کا برابمه کی خه لکی دئی (که یمنه) به که نزیکی
دئی پیاره بیستوه له سنوری ئیرانه ته مه نی نزیکه ی ۱۲۰ سال نه بوو
وی سوفی حه مامین بوو ، پیش چوار سال کۆچی دواپی کردوه .

(۲) هه ندی جار له چیره که کم لام داوه ، وباسی زیاده م پیکه ل کردوه
له ویش ته نها بو ته وه یه که خوینه وار له خوره وشتی که لی ره نه چکیش
به تابه تی له هه ورامان دا بزانی له رووی شای و زه و قه وه . هه له به ست و
هه له به ستی فولکلوریم تیکه ل کردوه ، تاکوتام و بۆکه ی ده ره چوونه که م
ناخۆش نه بین .

(عه وده و روش — نا)

مام کریم پیاویکی ریش سپی ته مه ن له نزیکی (۶۰) سالی دا
بوو ، ریشه سپی به که ی قه له م کرد بوو ، تووکی سه ری به گوێزار
ده پانزه رۆژ جارئی لای (حه م کۆل) ی (۱) ده لاک له سه ره به ردی به ره
ده رگای مزگه وت نه ی تاشی و له دوا پیدا نه چوو خۆی نه خسته ناوی
حه وزه که وه گوایه حه مام نه کا .

مام کریم کورته کیکی کۆنی چه ند سه الهی له به ردا بوو که له چه ند
لاوه دررابوو ، هه ردو گیفانه کانی له لای دواوه داتلش بوون ، و
سه ره نه بيشکه کانی دیار بوون له درراوی قۆله کانی . به خه که ی وه کو

(۱) کورسی ده لاک خانه که ی « حه م کۆل » نه و به رده پانه بوو له به ره
ده رگای مزگه وت . سه ره و ریشیک به [۲۰] فلس ته تاشی خه لکی زۆر
هه یوون که به خیلان بین نه برد گوایه پاره به کی مه تی ده ست نه که وی و
تیشی زور باشه و کهس وا خوا پیی نه داوه ، له که ل ته وه شا روژی دو
سێ سه ری نه تاشی ، سه ره کاری خاوه ن مولک له وی تراشی نه کرد ،
ته و [۲۰] ته دا به حه م کۆل ، ئیتر دوعای باشه کردن بو خاوه ن
مولک که خوا به و قهراری بکات بو فه قیره هه زار .

نه م چ — یروکه رووداوه . له دئی به ک رووی داوه له ده ورو به ری
به پیاره به .

بەك دوو تالەن بەبەگا بەدەمی و الوولی خوار دیوو لەبەر چەلك و كۆن
 پوون . جامانەكەمی سەری وەك بێژەك كۆن كۆن پوو پوو ، دارزابو
 لەبەر دوو كەلی زستان رەش رەش گەوزابوو ، وەكو چۆن مەشكەمی دۆ
 ژەفەن لە پێشەوه بۆ ماوەی بەك زستان ئە پەسەر ناگر دانسا
 تاكەر باش دوو كەلی بخواز ، گواپە ئەو دوو كەلە ئەو مەشكە بە
 ئەستور ئەگەر تەمسی پێتەكەمی پێتە نامینی و دۆكە نامی خراب نایە
 بەلێ جامانەكەمی سەری مام کریم لەو جورە مەشكەكەمی ئەكرد .
 پشینیەكەمی چەند تالێ بەتە بەبەكدا بادابوو چەند گری بەكەمی تی
 خستوو كە خاوەنیتەوه . كەسە و سەیلە گلیتەكەمی پێتە قایم كۆر دیوو .
 جەوتی پێلاوی لاسنیکە لە پەسەر دابوو كە هێچیان لەبەر دوو رینەوه دیار
 ئەپوون ، ئەوەندە كۆن پوون . دیار پوو پێلاوەكان لەمام کریم بێژار
 پوون . ئەویش لەبەر ئەوەی شەو و روژ خەریکیان بووبە دەرزى و
 سووژن ئەى دوو رینەوه . جار لەدوای جارێش زوو تر ئە كەوتنەوه
 بەری پەسەری و لەكەلك ئەكەوتن . پوو بەمام کریم هەر بۆلەى لێوی
 ئەمات لە تاو پێلاوەكانی ئەى ووت :
 من نازانم ئەم پێلاوانەم پوچی وائەكەن من ئەوەندە خەرجیان تیا
 خەرچ ئەكەم كەچی هەریەكەم هەنگاوە بەچرینەوه .
 دوو مەنى لارو . دێر لەكەلاوەی روخاوی چەند سالەى ئەكرد .
 گەلێ لەكەلاوە وێران تر و و خاوتر پوو . دوو چاوی بچوو كى پەچالا

چەوی لەكەسەى چاویا زینەپان ئەمات لەگەل ئەو شەرتە پەسەری باش
 بەدی ئەكرد بەشى خۆی شى بەدی ئەكرد . سەپتەلەكانی پەسەری
 دەوری دەمیان گرتوو ، دوو لێوی گەرمەو ئەستور خویین و زیندو
 بەتبان بەدی ئەكەرا فراش فراش پوون و ووشك پوو پووتەوه . لەبەر
 هەناسەى ساردوو دەروونی ووشكى . دان چی پوو لە دەمیا ئەمابوو
 ناو لەپەسە دەستەكانی و پاژنەى قاچەكانی شەقار شەقار پوون ، پشینی ئەزیر
 بەری پێگار و زۆردارى خاوەن مۆلك و دەره بەگایەنیا چەس پوو .
 وەكو كەوان . كە هینتا لە هەورامان لەسەدی زەم پشینی .
 مام کریم لە پشەرگەر كۆرنا ، رۆشتا زور تازابوو ، سەرەرای ئەو
 هەموو قالیەى ژبانى . زەردەخەنەى لەسەر لێو ئەنەبەرا ، زۆر
 هیوانى بەپاشە روژی گەش هەپوو . وێنەى پەسەرى داناو پشەكەوتو
 خواز پوو لە ناو هاوتە مەنەكانى خۆیا . ئومیدی دوا روژنكى رۆن لە
 چاوە بچوو كەكانیا بەدی ئەكەرا . ئەگەر ماوە بەك لەلای پووتابە .
 ئەو ماوە بەى هەموو بەباس كۆرنا و گێرانەوى گۆزەرانى پەسەر پوونى
 ژیر دەستى و زۆردارى و بێگار بەسەر ئەیرد ، لەگەل ئەو شەرتە هیوانى
 روناكى دوا روژنكى خوشى بو نیشان ئەكردى . ئەو روژە دێت ئەم
 هەموو رەشو روتانە كە تیسە خاوەن هێچن ، خۆیان ئەن بەخاوەنى
 زەوى و سامانى ناو زەوى . زەوى یە زەوت كراوەكانى یان هەموویان
 ئەگەرنەوه بۆ خۆیان ، بەلام تیسە ئەم روژەدا كە یاسا و زۆرمانى

زورداران نه پارتيزي چونكه بو نه وان دانراوه و دزي گه له و گه لسه
شوي نه گاه بۇ نه وان .

زموى و زار هي نه وان به كه نهى كينن . نه مرؤ نه ين سه به ينى به رو -
پرومه كه شي هه ر بو نه وان نه بسن .

فلاح له هه ر لابهك بپت پراى فلاح هه و دوژمنى ناغاه دهره به گه و
نيستعمار هه . فعت فلاح دوژمنى فلاح نه به - فلاح و كريكاريش هه ر
بران و نه ين به به كه تيان خويان و ميلا هت رزگار بكن كريكار له
شاره فلاح هه زاريش له لادى كانا نؤكه هه باساو رزئيمان
له بوونا نه سوپ نه وه

به لن به و پيرى به هه بو له م قسانا نهى بۇ نه كردى . سه رت له وه
سوپ نه ما نه م پياوه كه نه وه نه نهى به دنياى رۇشه وه نه ما وه كه چى
باس دوا روژنىكى سو رو گه شي دنياى به كسانى بۇ نه كردى كه وا
گه نه گانه مان نالم گانه دا كه پنه به ينى له هه موو گانه تى زياتره نه و
هه ستان له دلا بيزو نه و نازاپانه يته مه پدانه وه و ريكاي رۇشنى
ژيان بگرن له پيشاوى گزور كردنى دوا پاشا ما وهى چه و سانه وه و
دهره به گاه نهى .

مام كيريم خوي نه وار به كى مه لاپانهى هه بو . به بيان پيش مه لا باگ
دان نه چوه مرگوت و نوژنى نه كرد زور جار له پانى مه لاي
دى بانگى نه دا .

خه لكى زوربان خو ش نه ويست . زستانان هه موو شه ويك مالپان
جمه ي نه هات له ها وسه رانى خو ي .

كات كانى نيش كردن و گه رمه ي به هار بو و ، خه لك له ده شت و دمرا
بلا و بو و بو نه وه بۇ توتن كردن . خه ربكى شه سه بررين و ديرا و
(گزل) هه لدان بوون ، ده شتى (پشت جوگه) پردبو و له توتن كران
مام كيرميش به ك بو و له هه موو كشتيارانه . له لاي سه رووى
داره كه ي (بهر مه رران) پارچه به ك زه وي كينلا وه له گه ل دا پكى
عه وده و عه وده ي كورريا خه ربك بوون .

مام كيريم به بيان به كيان له گه ل مه لا بانگ دانا به خه بهر نا يته وه كه
بچن بۇ نوژنه كه ي دره نسكى بسن نه بسى بؤسه ر توتنه كه ي . كه به خه بهر
ديت ده ست نه كات به بؤله بؤل و گله يى له به ختى خو ي نه كات . به
ده نگيه وه عه وده به خه بهر نه يته وه و خيرا هه ل نه سن و نه كه ونه رنى بۇ
سه ر توتن .

مام كيريم سواري كهره كه يان نه بسن و به ره قو مژانه كه ي له بهر
ده ميا دا نه سن . (عه وده) ش جوونه گكا كه يان نه دا نه پيش خو ي ،
و ورده ورده به ره ولای توتنه كه يان نه رۇن . مام كيريم له سه ر كهره كه وه
هه رده م ورتنه ي ده مى نه هات ، نه م پسا يزه به خير نيحان بگه رينه وه
(رۇشنا ي كچى [رحمان] بۇ عه وده نه گسوزيمه وه . چونكه من
نه وه نه دم به دنيا وه نه ما وه . مردن له بنا گو يى دا به هيج نه بى زى

بۇ كوررە كەم بېقىم .

عودەش بەشۈن چووتە گساگە بەۋە نەپراۋا ناگگای لای خوی نپە .
بىرەۋەزىشى چى ھەبە ھەموى لەسەر توتتە لای (روشنا) بە ھە
بەرەۋولای نەۋتە چىن . ئاگرى خۇشەۋىستى كېلپەى سەندۈە ، ئىشو
ئازارى چەۋسانەۋەى لە بىر چوۋوتەۋە .

عودە كورىكى نازاۋ ئىش كەر بوو . ماۋەى سالتىكك نەبىئى ل—
سەربازىبەنى ھاتوۋتەۋە . ھەردەم گۇرانى بە بەختى خۇشا ھەل ئەدا .
چاۋ كراۋە بوو . پۇلە بەكى بەجەرگى فەلاحى بوو لە منالېۋە پىتەكەۋە
لەگەل پۇشنا لە قوتابخانەى دى كە يان تا پۇلى شەشەمى خوتىند بوو .
لەسەر بازىشدا ناۋەندى تەۋاۋ كورد بوو . كەسانىكى رۇشن بىرى لىق
دەرچوۋ بوو . شەۋو رۇژ روشناى لەدلا بوو ، گورانى بەسەردا ھەل
ئەدا ، ھەردەم ئەمەى لەدەما بوو :

من ئەۋ كوررە جـوۋوتيارەم نشەى ئەۋ زىجە دارەم
پۇلەى نەۋ بن دەۋارەم بەتەماى ئەۋ گـولزارەم
گەرچى لە ھەر چوارلاۋە بە دررک و دال تەنراۋە
بەلام لىزى ناسچە دواۋە گەر خۇم لەسەر دانساۋە

خۇزگە خوا يىكردابە دەستورئى داھانابە
بەرزى و نزمى نەمايە بەشەر ۋەك بەك بۇبايە

ئەۋسا زۇر بە ناساننى بىئى نرسى بەرگ و ناننى
بە خۇشەى و كامەرانى ئەۋنەۋ گولەم ئەھاننى

مام كەرىم ۋە ھەۋدەى كورى گەيشتە سەرى توتتە كەبان ، نىشكى
خورى نازە لەپال لووتكە بەرزەكانى شاخى ھەۋرامان گزىنگى زىپىنى
ۋەك پەرچە جوانەكانى (روشنا) بەسەر بانامى دەشتو دەرى پشت
جوگەدا بەخشان كورد ، بىسكەى لەكە بەفرەكان و كلاۋ زەررەكەى
روشنا لەگەل بەكدا شەرىبان بوو .

ھەر لەگەل دا بەزىيان لەسەر ئىشە كەبان دەستبان كورد بەئىش .
مام كەرىم بەجوۋتەكەى شەستەى نەبىرى و عودەش گۇلى
ھەل ئەدا .

توتتەكەى مام كەرىم و مام رحمان باۋكى روشنا لەلای بەكدا بوون .
ھەر ۋەكە لەدئىدا دراۋىتى يەك بوون ، زور نىكە لاۋ بوون .

(روشنا) ھەر چەندە رۇئەى ھەزار بوو لەكچە شۇخە ھەرە جوانەكانى
دى بوو ، ناۋبانگى جوانى بلاۋ بوو ، باۋكى بەقەرزو فەرز بەختىۋى
ئەكرد لە دەستە خوشكەكەى كەمى تەبوو . لەگەل ئەۋ ھەمىۋە جوانى
يەشدا كىچىكى ناياپ و خاۋىنو پاك بوو . لەئىش كوردنا نازاۋ بەچىگ
بوو يەتا يىبەتى لەتوتىن و درۋىتە كوردنا . بەزى تانىشا چارۋا بار تەچۋە
شاخ بەكۇل دارى ئەھىنا بۇ سوتاندن .

[عودە و روشنا] ماۋە بەكى زور بوو سەزىبان لە يەك كورد بوو .

په پیمان به سراپو که بویه که بن ، بهلام دهست کورنی باو کی
عهوده در زوی به نه کردنی زه ماوه نده که بان دابوو ، خواوه تی خه له و
خهرمان و نیشی خویان نه بوون چونکه نیوه ی نووتن بق خاوه ن مولک
بووه هر له سر جارری نووتنه که نه برا ، له نیوه ی به شس فلاح دا
سن به کیش هل نه گهرا ، له وه چی بمایته وه بق فلاح و خواوه ن
قمرزگان له شاره وه نه هانن بوی که می سه له م بوو نه بیان برد . له
ده غلوه دانه کیش له ده ته نه که دوا بیان له بری مولکانه نه برا ، [سه رکال]
له سر خهرمان نه وه سنا تا کو خهرمان نه پیتورا پاش سویند خواردن
وتلافی خواردن به فلاح که دهستی له خهرمان نه داوه و نه ی دزیوه ،
سه مرای نه وه ش مولکانه که بان نه دا به کولی فلاحه که دا و نه بیان
نارد بوعه مباری ناغا . نووره کانه ی (سه رکال) وتر و تفاق تر له لاوه
بووه سنیت . زه کات و مه لای دئ و خهرمان لوقه گه لن شقی تر له خهرمانی
فلاح نه برا . ناپه م جوړه بوو گوژهرانی باو کی عهوده بویه هر
نه و ترا هم سال ناسالیک تر زه ماوه ن دوا نه خرا . له گه ل نه ره شا مام
که ریم هیشا داوای روشانی نه کردوو بق عهوده ی کوروی . نه نه ا
نه وه بوو که دایکی (عهوده و روشنا) قسه بیان له و با به تموه کرد بوو .
سهره تای روزگار بومالی مام که ریم و عهوده باش پیشان نه نه دا
رده ورده لیره له وی له کو په له دهر نه کوهت ، به کی له وانه پاشه ل
نه بیان له ناو دئ دا به لایان نه کردوه (عهوده) ی

مام که ریم درق نه کات ژن ناهیتی . به لکو له گه ل (روشنا) ی مام
[رحمان] داروژ به سر ته بات نه گه ر ژن هینه پ بوابه ت نیسه
چه نده سال بوو (روشنا) ی گواسته بووه . دیاره درق نه کات ،
شووره یی و شهره میان لانه ماوه ، شه و وروژ له گه ل به کدا تیکه لاون ،
پتویسته دهر به دهر بکرین . خق دیاره [عهوده] خقی له وانه په که
برروای به خواو ناین نیه ، جا چون بیج ناپه و بیمان به سهر ناهیتی .
له م به ندو باوانه به گه رم قسه بیان لی نه کرا و به هر گوئی دایکی
[عهوده] نه که و ته وه .

روژیکیان دایکی (عهوده) رووی کرده مام [که ریم] و
ووتی :

پیاوه که شتیک نه لیتم نووره مه به ، مام که ریم ووتی ، ده ی بزاقم
چی نه لیت ؟

هر چیمان کردوه نه بیج به زووترین کات نیشی (روشنا و عهوده)
پیرتینیه وه چونکه واله عهیده دا نه ماوه . خه لکی ناودئ هر نه لین گوا
که ی شاییه که نه کن ، نه مه چه نده ساله نه م شاییه ی نیوه بق نه کرا ؟
نه گه ر هم کاره زوو ریک نه خه بن نه م قسه و باسی خه لکه که له ناودئ دا
نه ی که ن به راست دهر نه چی . نه ویش گوا یا (عهوده) ، هر روشنا ی
ناوی به لکو نه نه ا نه وه په له گه لی و هخت به سر نه بات . نه گه ر ژن
خواز بوابه نیسه برد بووی . جا به م قسه نه پانه وی حه یان ی مام

بۆيە نەلېم ھەرچېمان كىردۈ . نەم كارە جىيى بەجىيى بىكەين تەگىنە

ناشنى لېرە بېقىنەنە .

باۋكى عەودە ووتى :

ئافرىت خۇ خۇت لەن باشتر حال و نەحوال شارەزاي لەم گەر مەي
ئېش كىردنى بەھارەدا . نايەھوئى بۇت بەيىان كەم ، ئەمى نازانى
ژەمەنىكى (ژەمىكى) ئاردى جۇي رەش نەبىيى زىبار لەمالا شىك
ئابەين . زەماۋەنىش پارە و برنج و پۇن و ناننى گەنمى ئەوئى باخەلىسى
پىرى ئەوئى كوا شىرپايى و خەرج و باجى تر ؟ . . . ئەمانەمان ھەموو
لە كويى بوون ؟ . . . بەخو ھېچمان ئەوئى (۲۰ - ۳۰) دىنار مان
ئەوئى ھەر بۇسەرو كارى شايە كە و شايى كەران .

دايىكى عەودە ووتى :

ھابوۋە كە من لەتۇ باشتر نەزانىم كە حال و مـ ال مان چۇنە . بەلام
نامووس و خەيا ھەموو شتى باشترە گەرەترە . ھەژار و دامو و تەنھا
خاۋەنى نامووس و خەيا . ھېچمان نىيە ئەمى ئەبى نامووس و خەياشمان
نەبىيى ؟ . . . خۇ ئەگەر نەم كارە پىك نەخەين ماناى ئەوۋە يە ئەبى لەم
دئ بەدا ولە ھەورامانا بېچىنە دەرى ، بەكۈۋچەي شارانا دەر بەدە و بىن
چش لە ناو و نانورەي خۇمان بەلكۈ لەوۋە نەترىسم كە پېچمان بېلىن
ھەورامى بەكاز وان و وان ، و خەلكى ھەورامى بەسووك بزانن . چاك
وايە عەببەمان بەسەرا نەبەت بېچىت لەلايەك ھەندى پارە بەقەوزىقنى و

كارە كەي پىيى جىيى بەجىيى بىكەين .

مام كەرىم بۇ ماۋە يەك دوور دوور تەماشاي دۇل و شاخەكانى
دە ورو بەرى دئى كىردو دوايى تەماشايەكى لاي دارەكەي
(بەر مەرائى) كىردو فرمىسكى ۋەك پەھىلەي بارانى بەھار بارى .
ھەر فرمىسكە كان لە ناو چاۋبا بوون مۇيىكى دا لە سەيپە كەي . و بەتۇلى
چا كە تەكەي چاۋەكانى ووشك كىردە ۋە و رووى كىردە دا بىكى
عەودە و ووتى :

جا باشە بېچمە لاي كى پارە بەقەرز بىنم ؟ . . . ئەمى خوت نازانى
ئەوانە كە پارە ئەدەن بەقەرز ئەبى بەسەلەمى تووتن ياگەنم و جۇ و
شتى تر بەوشەرتەي ئەبى بارمەشيان لادابىنى . نىمە ئەوجوتە گايە و
كەرە كە و نەم كە لاۋە يە بەلاۋە چى تر شك نەبەين ؟ . . . باشە ئەگەر
بۇم كرا ئەمى خەمە پەھنەۋە تابزانن دەوران لەگەل مان بۇكەي
ساز ئەبى .

باش چەند روژى مام كەرىم دارە — ا كەي ھەلگىرت و كزە كز
بەرە و مالى [عەولە] كە و تەرى كە يە كىك بوو لەوانەي پارە دارو
دەست روپش — توى دئ ، پاش كەين و بەينى بەخىر ھاننى كىردن مام
كەرىم ھەناسە يەكى پىر لەناسەي ھەلكىشا و داۋاي خوى لاي (عەولە)
پارە دار كىردو ھەمو شتىكى بوپوون كىردە ۋە ، جا بى دەنگ بوو .
ودىسان ھەناسە يەكى كال كالى ھەلكىشا يە ۋە .

جمله شريك پالى لىن دايه ووه كه ونه ووه زهرده خه نه كافي جار ان وپن كه نين
كه واژن نه هپنى بو عوده مى كورى .

بۇ ئىواره چهنه كه سبك له پياو ماقوولان خويان ناسايى نارد بۇ
مالى (مام رحمان) بو خوازيبى «روشنا» .

خوازيبى كه ره كان له لايهن «مام رحمان» ووه به گهرم به خير هانتيان
لىن كرا . خيرا سه ماور هاته جوش وموزيقا لىن دان ، و هه موو كه وتنه
چاي خوارده ووه قسه مى خوش كردن پاش ماوه يه كه قسه يان به
«مام رحمان» ووت كه بۇچى هانوون ، و داوايان لىن كرد كه
«روشنا» مى كچى به خشن به «عهوده» مى «مام كهريم» . مام
رحمانيش خوى ناسايى كه بسى پرسى دايكى روشنا په نجه مى به تاوا
نه نه كرد ، رووى تىج كرد وونى . نافرته پاي تۇچى به اسهر نهم كاره
نايا تۇرازبت و عوده نه چه تېته دلته ووه يام نه ؟ چى نه لئيت ؟ . .
دايكى «روشنا» وهلامى دايه ووه ، به لىن من رام له سره كه روشنا
بده مى به عوده و عوده كورى خۇمانه و پيويستى به زه حمهت دانى
ئيوه نه نه كرد ، چونكه ده مېكه بوته وم داناوه ، زور هانوون بوى من
وهلام داون كه دراوه به شوو .

جا مام رحمانيش به ميوانه كانى ووت ، حهق نه بوو ئيوه زه حمهت بده نه
به رخونان ، واهوده م كرد به كورى خۇم و روشنام به خشى به
جه نابتان ، خيرا ده ستيان ماچ كرد و دوعاى خه بريان بۇ كرد . پاش

ماوه يه كى ترى دانىشتن و شه وچهره خواردن . ههلساز كرديان
به شه و گهرانه ووه بۇمالى مام كهريم و تاگاداريان كرد كه هه موو شتى
به دلى نه وانه و كچه كه مى پى به خشن - مام كهريم تانوانى دوعاى
خه برو به ره كه مى بۇ كردن .

پاش چهنه رۇژى ده ست كرا به تدارهك دانى بووك گواسته ووه
نافه رين هه زار هه زار نافه رين بۇ گهره بى پياوه تيت و دلى باشت
به رام بهر ده سته و چينه كه مى خوت . مام (په رحمان) نارد به لاي مام
كهريم كه شيربابى وهر تاگريت ، نيازى نه ووه نه كهن بلتين شيربابى
به رين . پاره كه به فاوى «مه ولود» ووه بكه ن به خۇراك بۇ رهش و
رروتانى دى .

دلخوش و خه ندان بووكيان گواسته ووه ، [عهوده و روشنا] به
ساوات گه يشتن ، تيشكى جوانى (روشنا) له گهل گزنگى خۇرا
شهرى نه كرد .

هه موو خيزانى مام كهريم به ههلمهت ده ستيان كرد به تووتن كردن .
بهلام ته نانهت سر و شتيش ماوه مى نه دان تووتنه كه يان به ريك و پيكي
به رهه م پيئن . بهلكو له گهرمه مى شه تل لىن دانا بوو مام كهريم كۇچى
دوايى كرد . له جيهانى پرر له چه وسانه ووه و رهنج خواردن دا
دهر چوو .

ماوه مى يهك ههفته زياتر مالى «عهوده» نه يان توانى تيش بكه ن

و شتهله که بیان لن بدن له بهر میوانی پرسه کمر که له م لاو له و لاوه
هانن . د باره بق هزاریش سهفته بهك به سه جهرگی بیچریت . چونکه
هموو نیشیکی ادهست نهچن . نهوهی نه ورؤزه په یدای نه کات
واره نیته بیخوات . هره نه مهش بوو په هوی دوا که و تیان — وهك
روتنه کانی تر تووتنه که بیان به باش دهر نه چوو . وه زوریان له م ریکه یه دا
کورت هینا .

پایزی هزار کوز هاته ووه هموو کهس به پنی تواناو دسه لانی
خری پیوستی ژبانی و نازوقی زستانی له گه نجینه می مالا دانا ، چل
و بهرگی خویان په یدا کردوه . هندی فرزو سه له میان داوه ته ووه ،
هندیکیان تازه کردوه ته ووه مالی « عوده » هاتوو نه ته ووه ناودنی . ته ووه بیان
دهست که و توه که به نیوه و نیوه چلی دایانه ووه به خواهن موالک و هندی
ورده قورزی [حاجی و حاجی] بازاری شار . به لام نه و فرزانهی که
ته ووه بیان دهنه ووه . تعیین توانی بیان دهنه ووه . په لکو ته ووه بو سالی
تازه سه رله نوی سه دهمکان تازه بکهنه ووه . تا بهم جووه دل تنگی و
په پی برسیته بیته و اوته روی کرده مالی عوده وه [روشا] ی
خیانی سکی پرر بووه و پاش چند مانگیکی تر منالی نه پس و دایکشی
چاره گانی کم بینا بوون و په کی که و نیوو ، نه بوو دهستی بگرت
په رگوه .

سهری جیهان له هره هزار لاهه یوه عوده « هانه و بهك که سی وای

دلسوزی دهست رویشتووی نیه که یارمنی بدات ، د باره له
وولا تبیکارژیم و یاساکانی ، جله و گیری دسه لانی میسیری پاشایه تیرو
دهره به گایه تی بسن و به سوپا و سالاری بیکانه کاری بردوا په پرتوه
دوژمنی راسته قینه می گه له به نایبه تی چینی کریکارو فلاح — یز و ره نج
کیشه کانی تر ووه هر نه پس هزاره های خیزانی وهك مالی (عوده)
که ساس و برسو و لاکه و ته بن .

خیرا خیرا خواهن قورزه کان نه نیرنه سهری [عوده] نه لاین یا
قورزه کان یا سه نه دمان بو نازه بکانه ووه و اسال گه رایه ووه . و هخت
دهره نگه نیمهش کاسپی نه که بن و قورزی خه لکمان لاپه و دهست مایه بیان
به دسه سه ووه نه ماوه و له مایه می خومان نه خورنه ووه .

ترو و که می روانکی بق « عوده » له هه موو لاهه بررا . له هه موو لاهه
دهرگی ژبانی به روودا داخراو هیوای دهرچوونی له م گیزاوه می که
نهی که و توه کز بوو . بقوره زه لانه کانی خواهن قورزه کانی و
دهره به گکان هه میسه سنیوسیان [نارمابیا] له بهر چاوی بوو ، نه و
روو زهرده گیل فروشانه شه ووه روز نازاریان نه دا . له شبان هیل
ته پر و کان ، بهم جووه بوو نازاری نه چه شت .

شه و یکیان له زقر لطفه دا هه نسك چه قاگی هینا بوو له رزین و شوقی
دانی نه هات ، به ناچاری له دل خویدا برریاری دا که سببی جووت و
که رو خانوو که بیان بفروشی و قورزه کانی پی بدانه ووه چی مایه ووه په ووه

رنگه شاد رنگه نموده خوابه کرنکاری گردانی دوست بگویی
 ی نعم پراویزی بدانی و روشنی عیالی دوست ، گویند
 رازد له پاشدا چاریان نموده بر باربان داد رنگه یار
 ده ، نگرت ، هارکزار نموده چو تریان نادی ، گنور
 بود نموده بوی ملسا و چوره بر درگای گوره که و چوره
 بی هر دو و ناچه وانی نموده گسای مایچ کرد و دوستی کرده
 ی چاره گانی پند چون لغز شک ، ودای ما نموده چوره
 بر درگای موزگونی دی ، که له گانی دوست پنهانی دا نمونک
 ی کریم نموده نموده ، چوره لای پاککی تا پایی چوره و چوره
 ی دوست که خازو ، چورنو گره که ی لغز شک ی واپه نمونک
 انگارین گن موشه و چوره یه پاش نموده نموده یون تا نموده
 ی یار در روزی دنگا نموده پنهانی که پاری چو که که نموده به
 لغز شک هیچ لغز شک ، بلام نموده پوی ودان آری گوزماری
 لغز شک لغز شک لغز شک و نموده تا در باربان گرانتر بکت ،
 پاش نموده و چو نموده گانی یه پنهانی .
 له تا تمام چوره که پاش کردی (۱۰) دینار ، گره که پاش
 به (۱۰) دینار ، نموده گاشی به صفا (۱۰) دینار .
 تا هم چوره نموده چو نموده نموده پنهانی که نموده پنهانی
 ی نموده دوست چوره ، و نموده پنهانی نموده پنهانی و .

چو پاش کرد .

نموده نموده گانی نموده دانه ، رنگه ی دوست دینار گانی
 نموده لغز شک نموده کرد که پاش پنهانی لغز شک ، گره که پنهانی
 نموده پنهانی نموده پنهانی یون کرد تا گانی نموده پنهانی
 لغز شک کرده تا بر پنهانی نموده و نموده پنهانی لغز شک ، که
 دینار به نموده دوست نگار که نموده دولت دردم با نموده لغز شک
 که به یی نموده نموده که در پنهانی که نموده لغز شک
 دینار ، نموده پنهانی تا پنهانی که گره که پنهانی
 نموده .

پاش شک دو رنگی پوی چوره دو رنگی پنهانی نموده لغز شک
 که پاش گره که چوره لغز شک ، پاش نموده پنهانی لغز شک
 پنهانی شک دو رنگی نموده گسای دوست به لغز شک پنهانی
 از نموده نموده پنهانی که پنهانی لغز شک پنهانی پنهانی
 نموده پنهانی پنهانی لغز شک نموده نموده (۱۰) دینار
 نموده نموده پنهانی نموده نموده نموده نموده نموده
 بلام پنهانی و پنهانی ، پنهانی نموده و پنهانی پنهانی
 نموده ، چونکه نموده پنهانی نموده پنهانی پنهانی
 و پنهانی پنهانی ، لغز شک پنهانی گره که پنهانی
 نموده پنهانی گسای (۱۰) نموده پنهانی پنهانی (۱۰)

پهنجاییدا بوو . گرانیش باوبوو ، برسیهتی بلابوو دهره به گیاهتی
له لادیگاناو شهرماپه داره کان له شاره کانو ده-تو پیوهنی میری و کار -
په دستان لهو که سانه بوون که هه وو دوزمنی راسته قینه ی گهل بوون .
په رو بوومی وولات به ده ست بیگانه وه بوو ، و خهرج نه کرا بۆکارو باری
« په یمانی به غذا » ی گزرر کراو « په یمانی سه نتو » ی نیسته . دهنگی
نازادی کپ کرا بوو ، زیندانه کان پرر بوون له رۆله جه نک-اوهره
نازادی خوازه کان .

په پانی په کیان نزیکه ی (۵۰) کریکار له شوینی جاران وه-تا بوون
پاش بهک دوو سهعات لهو کریکارانه شش حوت یان مانه وه ، له پرر
کار بهک روو به رووی یان هات وه هه مووی بانگ کردن جگه له عه وده
نه-سن ، بهم گاره په ژاره له شی عه وده ی هینایه له رزین و پررمه ی کریان
گرتی ، که یشته نه وه ی بانگر کریان به رزگانه وه به لام توانی دان به خو یا
بگری و خیرا به کابرای ووت : کاکه کیان بۆچی منت جیا کرده وه ؟
منیش کریکارم بۆ نیش وه ستاوم . توانم هه به نیش بکم ته ماشای رووی
زهر دم مه که ، نۆنیش ته وئ نهک سه رو سیمای من . چه فد و-آیت بو
نه کم . نه « ۱۵ » پانزه روزه دیمه نیره که-یک نیه من له گهل خوی
به ری ، هه روا به رووی زهر دو-سکی برسیه وه روو نه که مه وه لای
دایکیکی کویرو خیزانه کم . نه وه ش بزانه له دوینی وه زه بادمان
نه چه شتووه هچر شمان نیه بیفرۆشین بۆنان . نانش بهم گرانیه .

دوینی دراوسنج که مان « ۵۰ » په نجا فلسی داوه په خیزانه کم به سکی
پرروه ، چه و ته نانه و اخانه هه تا دیوانان وه ستاوه بهک نانچی به نه یان
داوه تی و به ده ست به تالی گه راوه ته وه .

کابرا ووتی : کاکسی برام فرموو تۆش وهره . ته نها شه وانم
په نوبست بوو ، به لام قهیدی نیه ، له مه ولش هه تا نیشم به پیتی هه مو
روژی نیش بکه .

عه وده دهستی دایه نیش کردن روژی به شش پهنجایی ۳ سی چوار
روژ دهنگ نه بوو . تا دواپی خاوهن نیش بوی ساغ بووه عه وده
به دلسوزی و نازایانه نیش نه کات ، وه به کیکه له کریکاره باشکلن :
بویه نیواره بهک بانگی کردو پی پی ووت له شه مر قوه روژانه که تم
زیاد کرد به حوت پهنجایی چونکه بۆم دهر کوت له نیش کردنا
ده خیللی ناکه ی و هه رلای خۆم نه بی .

عه وده بهک دوو سال له شارماپه وه به روژ کریکاری نه کرد شه وانیش
تا قوتابخانه ی ناوهندی برری . دوا ی قوتابخانهش له گهل
هه ورامانی کورریا بۆ ماوه بهک خه ربک ته بوو . وه هندی ش-تیشی
نه خوینده وه .

بۆ زستانی دووهم دایکی کوچی دواپی کرد ، له گردی شه هیدان
که ینرایه شوینی هه تا هه تایی خوی . عه ودهش خۆله که ی دایکی که له دی
که ی خۆیان هه لی گرت کرد به ژبر سه ری .

بەمار گەراپەووە و تەواو بوو کات گەشتە هاوینی سالی ۱۹۵۸ ی زایینی و
 لە بەرەپانی [۱۴] تەمبوزدا شۆرش بەرپا بوو ، یاسا و رژیمی پاشایەتی
 لا پراو کۆماری دامەزرا . تا هەندێ گەل دەست کەوتی دەست گسەر
 بوو ، نازادی بەرە ئلا کرد ، خەلک هەستی بەخۆشی و هەزە کرد
 مەر ئەمش بوو عەودە ی هان دا کە بگەریتەووە بوو دی ی خویان . لە
 گەرانی وەدا لاریکا نوو مویله کەپان وەر گەررا عەودە و روشنا و
 کۆرپە کەپان کۆچی دواییان کردو بەم جوورە بەمەلە ی مام کە ریم لەدی
 کەپان دا برابەووە و کەسیان دەر نەچوو .

دلداری سوورە هەلالە و چنوور

چنوور کوریکی جوان و پ - ئێکە و توی گەنم رەنگ بوو
 لە کویستانی رەنگینی (سەر چال و تەختی سان) هەردەم شەیدای
 جوانی و بەشەنگی هاوینە هەوارەکانی هەورامان بوو . بۆیە کاتی کە
 بەهار تەهات هەوار بەهەوار بەو کویستانانەدا ئەگەر او هەوای پاک و
 خاوینی هەل ئەوژی و ناوی ساردی بێ کەردی نۆش ئەکرد هەر ئەویش
 بوو کە کوریکی تەر و دلداری پەرسی لی دەر چوووە و بە شوین پی ی
 نازدارانا ئەسوورابەووە .

سوورە هەلالەش کچیکی جوان و قەشەنگ بوو لە هاوینە هاواری
 (خورر خوررە و شروانی) ناوبانگی دەر کردبوو . کچەکانی دەور و پەشت
 هەموو بەخیلیان پی بردبوو . کاتی ئیواران و بەبانیان لەسەر چاوە ی
 [خورر خوررە] وین کەرمە ی « بێلە خاتوون » بوو .

لە [تەختی سان] شابی بەک کراو مانی چنوور سوورە هەلالەش
 بانگ کران بۆ سەر ئەو شابی یە . تا ئەو کاتە سوورە هەلالە و چنوور
 یەکیان نەدی بوو ، تەنها ئەووە نەبێ چنوور ناوبانگی سوورە هەلالە ی
 بیستبوو جوانی و بەشەنگی بۆ باس کرابوو . چنوور هەر لە بەری خۆیەووە
 شەیداو مەفتوون بوو بوو ، بۆیە هەردەم روی ئەکردە (خورر خوررە)
 و دەستی ئەکرد بە کورانی ووتن بەو دلداری نەناس - راوہیا .

سووره هلاله خۇ رەنگش سوورا
وەر ووش واردەن هاشاش چنوررا
سووره هلاله وەم چنورری دەر
کون هاررەیی وەر واو بکینو جەرئیز

گاتنی زەمانەن گەرم بوو رەزەلەك گەرا ، چنورری كوله پالە بەر
دەستی گرتوو و شەوبوی خوشکی لە لایەو دەستی گرتوو ، ئاگا
هۆش و خەبال لای خۆی نیە . چونکە ئەزانی سووره هلالە با نەگ
کراوو هانوو ، بەم لایە و لادا چاوە چاوەنی بەرچاوی بکەوئ ،
پایت شای بە کەرەو دەست بگرئ . بەری لایرا ، ئارام هەلگیرا .
بەئای پۆشەوبۆی خوشکی هانی ، کە برروا — وراخی بۆ بکات ،
هەول بەدا دەستە خوشکایەنی لە گەلدا بگرئ و پتکەووە بیستە ناو شای
بەو . شەوبۆ لەسەر فەسی کاکێ کەوتە سەر و خواری سووره هلالە ،
بەهۆی ناسیاوو خزانەووە توانی — وراخی بکات و بیدۆزێتەووە . بە بەك
گەشتن لەمالە خزمیکیان خولک کران ، بە بەکیان ناساندن . دەم و
دەست بوون بە دەست خوشکی بەك تری ، دوو کچی جوان — وورە
هلالەو شەوبۆ بەکیان گرت . کەوتە پاس کردنی خ — بۆ بەك شەوبو
مانە سەر نەوی کە لە گەل چنورری برای هانوون پو شایی ، ناوو —
بشانی بۆ هەلدا ، سووره هلالە خورپە کەوتە دایەووە ، ش — و بۆی

ووت کە بچن بۆ ناو شایبەگە و پتکەووە دەست بگرن . شەوبۆ بە
فەستی زانی شەیدایی و مەفتوونی چنورری پاس کرد و سووره
هلالە ، لەم قساقدا بوون (بەرزەلنگ) ی برای سووره هلالە
خۆی کرد بە ژوررا . هەر کە لە گەل شەوبۆ چاوپان بە بەك کەوت
دەم و دەست شەیدای بەك بوون و سووره هلالە بە بەكی ناساندن ،
خۆشەویستیان ئالو گۆر کرد ، ئاردپان چنورریش حات لە گەل
سووره هلالە و بەرزەلنگیان ناساندن چنوررو سووره هلالە بەتەواوەنی
خۆشەویستیان لێشاوی هینا ، گەشەیان هەموو لایەکی (تەختی سانی)
رەنگین کرد ، هەر چواریان پتکەووە چووتە ناو شایبەووە ، لە ریزی
بەك دەستیان گرت . شایبە کەیان گەرم و خزش کرد . دەنگ و باسیان
لە ناوا بلاو بوووە ، داس — ووزان ناوانیان نەووە بوو . با بۆ هەتا هەتایی ،
بە درێژایی ژبانیان بەك گرتوون وەك چنارو لاولاو بەتەدبە کا ئالوون
دوژمنانان کوێرو کەرپن دەره بە گابەنی دەستی چەپەلی نەگاتە لایان .
ژبانیان خۆش بی ، گەردن ئازادین .

لە ناو شایبە کەدا کە سوکاری هەردو لایان رێك کەوتن شەوبۆ درا بە
بەرزەلنگ . سووره هلالەش بە چنورر شایی بوو بە دوو شایی . بە هەشتی
ژبن بەرپا بوو . شە کراوی هەردوولا خورابەووە ، چەند خۆشە هەموو
چینە رەنجکێشە ژبان دروست کەرە کان لە وولاتی ئیمەش بگەنە جیھانی
بە کسانی خۆیان کارخودی وولات بگرنە دەست خۆیان و دوا بیی بپینن

به چینه ره نسج خورو زورداره کان . جهانی تازه بنیات بنی .
 باش گه رانه و بان هه ره که له شوینی خوی نه داره کی شایان داو هه
 کهس بوو کی خوی گواسته وه . تا بهم جو ره نه و دلدارانه به ئاوانی
 خویان گه بشتن و کوستانه کانی هه و رامانیان کرد به شوینه واری خویان .
 له و روزمه هه تا کو نه مرؤ نه و چوار دلداره به به هاران دا کوستانه کانی
 هه و رامانیان کردوه به مه له نه دی خویان ، ره نگی و جوان بار
 کردون ، بزیه دلداران له کانی دله وه له گه لرؤله ی چه و سیتراوی
 دهستی دهره به گایه تی بادبان به گهرم نه که نه وه ، بویه نه و روزانه ی که
 نه چن بو شاخ به روزی شادی و نازادی دانه تین ، سرودی جهنگاوه ری
 باو با پیرانیان به ده نگی گهرم و به جوشیان نه اینه وه . کوشکی خویان
 مزین و زور داری نه هینته له رزین ، دلتیابی دواروژ له هه موو لایه ک
 کلپه ی شوپشی کار گهران به رز نه بیته وه ، ده سگای فاله باری وردو
 خاش نه کری ، جیهانیکی نوئی بنیات نه نری که جیهانی نیش تراکیه ته ،
 لاپه ری میژوی کۆن نه درئی میژوی خه بانی گه لان نه خو نری . (۱)

«۱» نه چیرۆکه جارن له هه ورامان دا با بوو . زور کهس بو متالانیان
 گه رانه وه هه ره له بهر نه وه شه - ووره هه لاله و چنوو و شه بوو به رزه لانگ
 بان زور خوش نه وئ به هاران کوستانه کان ره نگی نه کهن . سوره
 هه لاله وه کو شه ووی شهست به پ وایه . چنوو ته نیا په لیک و ردی هه یه ،
 به رزه لانگ ره نگی سبی کاره به نه دنا شه به رده وه سهوز نه بی بونیان خوشه

له یلای سوسه رن . خال

دوو هوز نه بن هه موو سالی له مانگی [کۆپرر] دا [پووش پهر]
 نه چن و نازالبان نه بن بۆ کوستان له م هۆزه دا کچیک و کوریک نه بن
 کچه که ناوی « له یلا » نه بی و کور که ش ناوبانگی به [په تیاره]
 نه روات . نه م کچ و کور هه ز له یه که نه کهن دوو دلداری به وه قای په ک
 نه بن . مالی باوکی « له یلا » گوزه رانیان باش نه بن ، به لام سالی
 باوکی (په تیاره) هه ژارو دهست کورت نه بن . نه م دوو ماله هه
 په که یان له هۆزیک نه بن ، باوکی له یلا سه ره هۆزی هۆزه که ی
 خویان نه بن ، باوکی په تیاره هه زاریک کی هۆزه که ی خویان
 نه بن . باوکی « له یلا » ده وه مه ندو سه ره هۆز نه بن خه لک له هه موو
 لاوه نه ی ناسن ، به نیا به تی خاوه ن دیواخان و شه ونشینی بووه . باوکی
 (په تیاره) هه چی نه بووه ، ته نیا نه وه نه بیج که خاوه نی سینه ت باشی
 بووه و به وه هۆیه وه خه لک نه وه ی ناسینی خوشی و بستووه .

له بهر نه وه ی نه و دوو هۆزه هه بیته پیکه وه خوارو زوربان کردوه
 هه ردوو کیان له یه ک لا هه لیان داوه ، نوانه تی په ک بیون و بیون به هام
 پزازی په ک تری ، ژن و ژن خوازی شیان له یه ک کردوه به و جو ره به ته واو
 نیکه ل بیون . جا له سه ره نه م بنچینه به [په تیاره و له یلا] خه زیلن
 له یه ک کردوه ، شه بدا و وه ودالی په ک بیون . ریک که و نوون که بیوه ک

بن . خوشه و بستبان به گرم پوره نه - پینی ، له ناوا ده ننگ نه دانه ووه
مالی باوکی (په تیاره) نه چنه پیشه ووه و داوای [له یلا] نه که ن بـ
[په تیاره] باوکی « له یلا » نه که می نه زانی بو پایه ی خوی داوا که
نه دانه ووه دواوه و (له یلا) نادا به « په تیاره » . نه م خواز پینی چه نسـ
سایک نه خاینی ، باوکی (له یلا) هر پینی دانه گری به نه دانی له یلا
که بیش نایته پیشه ووه بؤل له یلا نه ویش له بهر نه ووهی که له گهل
« په تیاره » چه زبان له بهک کرده . به تابه تی که « په تیاره » هه میشه
به کتیوانه ووه له گهل گیان له بهران دا سووراوه نه ووه و شیت بووه . گویا
« له یلا » به ووهی که حزی له په تیاره کرده سووک و رسوا بووه .
نه م بووه به ووهی نه ووهی کهس بو « له یلا » نه نیته پیش .

جاریکان عیالیک « کوستان کهر » به و ناوه دا که هوزی له یلا په تیاره
نیادا به زیوون گوزر نه که نو سهروکی هوز شه و له دیواخانی باوکی
« له یلا » نه بی ، سهرو که کش له نه منی پیاوه تیدا نه بی و چاوی
له تووی ده واردا به (له یلا) نه که وئی و حزی لی نه کات ، هه رله وئی
داوای له یلا نه کات باوی « له یلا » [له یلا] ی پی نه به خشی ، نه کری
به خه نه ندان و به زم گیران ، له یلا ناگادار نه کری ، خوی تیک
نادات تا دواوی نوشن جابوی هه ل نه سی و به ره و مالی « په تیاره »
نه روا په تیاره له کار نا گادار نه کات ، په بمان نازه نه که نه ووه ، که
نه بی هه ر بو بهک بن . « له یلا » به و داوا کردنه ی رازی نه بی به لام

به و شهرته ی هه نا سو سالیکی تر به هار پیت نه و جا شای و زه ماوه نی
بو سازبکن بو گواسته ووهی ، له سه ر نه ووه ریک نه که ون .
په تیاره له داخی به شوودانی [له یلا] دلداری ناگری سو و تینر
بهر نه بته گیانی زیاتر په ریشان حالی نه کات ناگای لای خوی نامینی ،
جاران به شه وان نه هانه ووه مالی خویان نه ووهی نه ما . به شه ویشا کوساره و
کوسار نه سو و پایه ووه هه ر دم خه ریکی ناوا و چرین بوو به بالای
« له یلا » ی دلداریا ، هه ر نه م ش بوو ناوی [په تیاره] ی بررا به
سه ردا په تیاره ش به مانا شیت .

له یلا به روزا له به رگی ناو ریشمی هه م ره ننگ دایه و له ده بده به و
رابوارد نایه . شه وانیش له ده واری خوبا سه رنا پار هه ش پوش خه ریکی
شین و زاریه . که لیخ ناوانه سه ری « په تیاره » نه بیت . هه سو و کات
رووی له چؤل و هه رده کان نه بی بو په تیاره نه لی چی ؟ من له ناو که ژاوه ی
حه وت ره ننگا . په تیاره ش وئل و ناواری دؤل و هه ردان بی نیمه ی
خوشه و بیست ، خوشه و بیستی بهک له ناو خوینی ده ماره کانی له شه مانا
تواوه نه ووه . که چی چه رخی چه پ گهر نه به وئی له به کمان بکات ،
زیاتر داماوی دیلی کؤت و پیوه نی زور دارمان بکات .

هه ر نه ووه هاره و له وشوبنه ی خویان نیواره نه بی « له یلا » نه چی بو
سه رکانی به که ، ریک که وت وانه من له وکانه ندا (په تیاره) دیک سه ر
ناوه که ، به بهک شاد نه بی له دانبشتا « په تیاره » رانه کشی و

تەخاتە سەر پائى « لەيلا » و خەوى پيا ئەگەوى . درەنگ دادى و
 (لەيلا) نەبەوى بگەرئەتەو مالەو . سەرى پەتیارەش لە سەر
 رانبەتى بەبەواش سەرى هەل ئەگرئ و ئەيشانە سەر تەلە بەردىك و
 ئەگەرئەتەو بۇ مالەو . بۇ بەپانى هەردوو ھوزە كە لەوى بار ئەگەوى
 بەرەو شاخى ھەورامان . [پەتیارە] ش لەوى بەجئ ئەمىنى ھەر بە
 نووستووى . كەسوكارى (پەتیارە) دواى چەند رۆژئ ھەموو لاپەك
 ئەگەرىن ناي دۆزەنەو . ھىلاك ئەبن لەگەران واى دانەتەن . كە مردوہ
 پەرسەى بۇ دانەتەن . گشت لايان رەش پۇش ئەبن ، تەنانتەلەيلاش
 بوماوہى بەك مانگ لە دەوارە كەى خوى نايەتەدەرەو . مالى باوكى
 لەيلا زوربان لاخوش نەبەن كە ئەو فەسالىيان لەكول بووہو . لەكەى
 كچەكەيان لاچوو .

پايزھات و كوستانەكان گەراونەتەو بوگەرميان و كەسوگارى پەتیارەش
 دەستيان لى شتوو . زستان بەسەر ئەروا و ھوزە كان كوچو بار
 ئەخەنەو سەر شانى كەروگاكانيان بۇ كوستان . لەشوبنى جارانيان
 بار ئەخەنەو و (لەيلا) بەيادى پەتیارەو ئەچىتەو بۆسەر كانى بەكە ،
 وا پاش ماوہ بەكى كە ئەبەكن بە بووك بابچن زووخواوى دلى بربندارى
 بو « پەتیارە » بربۆئ . « لەيلا » ئەگاتە سەر كانى تەماشائەكەت
 پەتیارە ھەرلەوى راکشاوہ نووستوو ، و سەرى لەسەر بەردە كەپە . جا
 لەلایا دانەتەشى دەستى ئەگرئ و « پەتیارە » چار ئەكانەو و لەيلا

ئەيى و ئەلى :

لەيلا سۆسەن خال ، لەيلا سۆسەن خال
 ھېشتا كۆنەكەت نەبەردە ئۆمال ؟
 لەيلاش لەو لەمدا ئەلى :

پەتیارە وئەلە خىز كەرە بە خىز
 دەورت ھورزيان سىن پەردە ھەرىز

ئەوكاتە (پەتیارە) تى ئەگات كە نوستەكەى سالىكى ئەواوى بەسەرا
 چوو ، پايزو زستان لەوى ماوہ تەوہ : تى ئەگات كە تازە ئەو ،
 دلداريان نەووتوو ، جاروو ئەكاتە [لەيلا] و بەناوازىكى خۆش و
 دلگىر بانگى (پەتیارە) بى خوى ئەداو ئەلى :

خۆ من تەلقى بيم جەمەكتەب خانە
 جە لەلىن پەرشىم . بيم بەدئوانە

ئەمە ئەلەيت و بەرەو ژور ئەبیتەو و نەروا تىترگەرانەوہى بۆقايىن
 لەيلاش ئەو ئەندە نابات كۆچى دواى ئەكات . ۱۵ . ئەوش پيالە بەك ژەھر
 ئەخواتەوہ و پاش بەك سەتانى پسى ناچى كۆچ ئەكات . بۇ بەپانى پىرى
 ئەزانن و لەگورستانى كوستان ئەسپەردەى ئەكەن .

[۱] ئەم چىروكە فۆلكلورىيە لەروژنامەى راپەربىندا بلاو كراوہتەوہ ،
 بەلام نائەواوى تيا بووہ ، لە ئەنجاما كابرابەك ھەلەكانى بوپاست كەردە
 وە كەچۆن بووہ . خويەنەوار لىمان بيورپت كە لىرە بەجۆرىكى تىرىشكەشم كەرد

سوپاس

بەگەرم سوپاسى بىن پايانى كاك قويدون حاجى كرىم بازرگان
 لە بازارى زيور ئەكەم كە دەستى يارمەتى درىژ كورد بۆلە چاپ دانى
 ئەم كىتەپ ھىوادارم وئىنەي دىلۆزبان زۇر بىن بۇ ئەوھى بەرھەمى ئەو
 نووسەرو ئەدىبانە كە دەستيان كورتەو بەرھەمە كانيان لە چاپ نەدراون،
 يارمەتيان بەن لە چاپ كوردن دا لە پىناوى ئەدەبىكى شۆرشگىردا .

پەر بەدل سوپاسى بەرپۆتە بەراني چاپخانەي راپەرىن و كرىكارە
 دىلۆزە كاني ئەكەم ، كە ئەو پەرى دىلۆزى و كارى باشەوھە كىتەپە
 كەيان بۆلە چاپ دام .

وئىنەي سەر بەرگى كىتەپ بە دەست و بەنجەي ھونەرمەندى دىلۆز
 كاك نازاد ھەمدى نەخشە كىشراوھ ھىواي سەر كەوتنى ئەخووزم لە
 خزمەت گوزارى ھونەرىكى واقىي كە لە ناو جەرگەي كارگەران و
 چەوساوەو رەنجكەشانەوھە لەقولا بىن و تەعبىر لەمەشا كل و كەم و كوپى
 ژيان بىكا .

ناوھروك

- ۱ — كورتە ميژووويەك لە بابەت ھەورامانەوھە : لاپەرە ۳
- ۲ — دىلدارى ھالەك—ۆك و بەفر : لاپەرە ۱۲
- ۳ — ھەلەلە پرايمەي ھەورامان : لاپەرە ۲۹
- ۴ — ەوودە و روشنا : لاپەرە ۳۵
- ۵ — دىلدارى سوورە ھەلەلەوچنوور : لاپەرە ۵۷
- ۶ — لەيلاي سۆسەن خال چىرۆكىكى فولكلورىيە : لاپەرە ۶۱